Do Võ Phi Hùng Cung Bà Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường (scan từ microfilm của Đại Học Cornell)

SỐ THỨ 982 — NGÀY THỨ NĂM 20 OCTOBRE 1921 — NGÀY 20 THÁNG CHÍN ANNAM NĂM TÂN-DẬU — NĂM THỨ 14

DIRECTEUR — PROPRIÉTAIRE: NGUYỄN-VĂN-CỦA
TÉLÉPHONE: 203
Adresse télégraphique: LUCTINH — SAIGON

GIÁ BÁN

	Nhà-nước	Nhân-dân
Một năm	12$00	15$00
Sáu tháng	6.50	8.00
Ba tháng	3.50	4.50

BÁN LẺ MỖI SỐ ... 0$05

Mua báo thì kể từ ngày mồng một và ngày 16 mỗi tháng và phải trả tiền trước.

Lục Tỉnh Tân Văn

(LỤC-TỈNH TÂN-VĂN & NAM-TRUNG NHƯT-BÁO RÉUNIS)

南中報日新省六

JOURNAL QUOTIDIEN

NHỰT BÁO xuất bản mỗi ngày, trừ ngày lễ và chúa nhựt

POUR LES ANNONCES
s'adresser à Saigon:
aux Bureaux du Journal
rue Catinat, 135-137 (1er étage)
à Hanoi: aux Bureaux
du Trung-Bắc Tân-Văn
à Paris: chez M. M. Mayence & Cie
9, rue Tronchet
On traite à forfait pour les contrats de longue durée. Les prix sont payables d'avance.

Thơ, chèques và mandats gửi mua báo thì đề ngay cho M. NGUYỄN-VĂN-CỦA, Tổng-lý Lục-Tỉnh Tân-Văn, còn bài vở đăng báo thì đề cho M. LÊ-HOÀNG-MƯU, chủ Bút.

GIỮ GÌN THEO PHÉP

Người có học, giữ gìn theo phép, là người biết phép. Mà theo thời đợi nầy, ai là người không học ? ai là người không giữ gìn theo phép ? — Học ít học nhiều cũng nghĩa có học; biết đọc chữ quốc-ngữ cũng nghĩa có học. Mà hễ có học, thường có biết phép tắc luôn luôn. Biết phép không làm sai phép. Chẳng phải của mình, thì không nên lấy làm của mình; của ai về tay nấy. Dầu phải lúc cần kíp buộc mình phải lấm ngang trong cơn vắng chủ đi nữa, đừng rồi đâu để lại đó cho phải chủ; lấy cho nào để lại cho nấy. Vậy mới gọi biết phép biết điệu cho.

Như NHỰT-TRÌNH, chẳng phải để gởi cho tên họ chức nghiệp mình, thì chẳng nên lấy làm của chung, hoặc lấy làm của riêng gởi cho mình. Dầu gặp phải cơn rảnh việc ngũ khổng, muốn mượn lên *... lấy là không muốn nói làm ngang, lấy ngang của người* — muốn mượn lên xem chơi cho vui khiến trong giây phút, cũng phải gởi cho khéo rách *... bản*, rồi xem rồi xếp lại tử-tế, đán bản lại tử-tế, gởi đi đến chốn cho người. Vậy mới đáng là tay biết phép biết điệu; vậy mới đáng là người trong thời đợi Văn-minh nầy cho chớ.

Có đâu lấy lên coi rồi làm mất cả và hỏn và xét ! Làm như vậy chẳng là thiệt cho phần người mua báo làm ru ? Làm như vậy chẳng là hại cho nhà báo lắm chăng ? Ước như của mình, ai làm như vậy, mình có bằng lòng chăng ? — Chắc là không ? — Như không, xin nhớ câu ngạn ngữ nầy : *« Việc chi mình chẳng muốn người làm cho mình, thì mình chẳng nên làm cho người. »*

Đối cả làm người có học mà không hay xét nết kỹ càng, đành, *vì bơn dor* — ấy là chỗ đáng khen mà không đáng trách ; làm thiệt cho phần người mua báo, hại cho nhà làm báo, đoạt mất nhựt-trình của người rất nhiều — đây là chỗ đáng trách, chớ không đáng khen — làm cho người phải nhọc sức thơ tới Bổn-báo mà đòi hỏi, nghi cho nhà Báo làm sai sót chi chăng ? Rất oan ! Việc Bổn-báo làm về phần việc gởi nhựt-trình, thật rất nên cẩn thận, không thể sai sót đặng ; vì mỗi ngày viết bản rồi có người kiếm lại rồi mới đóng dán xong, có người kiếm lại rồi mới đem nhựt-trình đi gởi. Có thể nào sai sót nhiều chăng ? Dầu có, bất quá là một cũng hai, có đâu đó ba chục. »

Vậy Bổn-báo kính mấy lời nầy cầu xin những tay *vì bơn dor*, làm lớ quá phép, từ đây, vì người mua báo, vì nhà báo, chẳng nên làm vậy nữa. Có muốn xem, lấy xem rồi trả lại cho chủ, chẳng nên làm mất hỏn mất xét mà thiệt cho phần người, e có khi sanh hậu hoạn, ăn năn chẳng kịp. Và cũng xin tô cùng chư-qui độc-giả sự thiếu mất số báo kẻ nài đòi lại chẳng ở nơi nhà báo làm sai sót mà ra đâu. Tuy vậy, mà Bổn-báo cũng sẵn lòng mỗi khi vì nào bị thiếu mất, đòi hỏi đến, thì Bổn-báo thường lại cho liền.

L. T. T. V.

ANH-HÙNG THIÊN-HẠ

TRUYỆN ĐỜI ĐÔ-THỐNG *JOFFRE*

Trong số hữa qua, cũng là nói trang nầy, chỗ nầy, tôi có thuật sự Đô-Thống *Joffre* là trưởng cốt Pháp-quốc, đánh cho độ nhứt công-thần, lại cũng là tay năng vực đô thành cho chư-quốc Đồng-Minh, đáng ngồi ngôi hàng thiên-hạ, thừa dịp, binh giặc Âu-Châu rối đành vang trong võ-trụ, đi chân-lưu lên coi Viễn-Đông; nội cũng lịnh phu-nhân và lịnh-ái với chư tướng hộ tùng, như thuyền trôi viếng cõi Đông-Pháp nầy, rồi sau sẽ sang Trung-Huê và Nhựt-Bổn. Theo điển-tin Havas, ngày 11 Novembre, ngài mới từ thành *Marseille* xuống tàu *Porthos* mà đi ; nếu chẳng còn có điều trở-ngại nào cảm chơn ngài phải định đãi lại nơi nầy, thì, có chậm trễ lắm, nội lối mồng sáu mồng bảy tháng Décembre, ngài cũng tới Singapore là nơi, Chánh-Phủ Đông-Pháp đã định sai chiến-hạm *Montcalm*, ngừa cước, Chư độc-giả vốn biết, chiếc Montcalm là một chiếc tàu binh, sức chạy mau hơn tàu đò thập bổi. Từ Singapore chạy qua Saigon, tôi dám trông nơi trong vài ngày thôi. Thế thì lối mồng tám mồng chín Décembre có ngài đến Saigon rồi. Những ngày ngài sang làm khách Đông-Pháp và trải xem phong cảnh xinh đẹp các nơi trong xứ, từ xưa đã nổi danh thắng cảnh, cũng là nhân xem đấu cũ tích xưa, đã định y như lời tôi đã nói, duy có lẽ trăm tiếp cùng là cuộc chơi sắp bày để gói tiếc lòng thành của dân bổn-quốc tô cùng đấng anh-hùng thiên-hạ, thì chưa nghe ra sao ; song đám tưởng chắc, cách trong hậu, mắt người sẽ nầy chưa tăng thấy.

Tịnh lại — bữa 11 Novembre xuống tàu, bữa 8 Décembre mới đến — từ đây tôi đó, ngày gió thẳng cơn xa ; nếu đem chuyện đời của ngài ra mà bàn luận trên mảnh giấy nầy, thì vội lắm. Biết vậy mà không sao ; sự vối ấy không chi đáng trách ; vì phần nhiều trong cõi Đông-Pháp nầy, mà nhứt là người Nam-Kỳ, nghe danh ngài đã lâu mà chưa biết mặt, chưa biết truyện đời của ngài ra sao ; sẽ cũng ước ước trông cho thấy biết. Nên tôi đem sự tích chủ ngài từ thuở nhỏ chí ư bạch phát mà đặt bày cho trong xã-hội, Annam rõ thấu, trước khi ngài đã bước lên đây, thì chẳng phải là đem vô ích và đáng trách. Lại thêm, xét kỹ, với một đấng đế nhơn anh-hùng như Joffre ta, đầu có ina cái danh nghĩa khi trung cang của ngài mấy lần, khen cái lại rang giạp của ngài bao nhiêu đi nữa, cũng không phải là nhâm và cũng không phải là không xứng đáng. Ấy là gương bài để dòi soi đó. Vậy tôi xin kể ra :

« *Joffre ta* » vốn con nhà làm thường ở quận *Risemalles*, thuộc tỉnh *Pyrénée*, chỉ ranh nước Espagne và Pháp-quốc. Trước một trăm năm, tức là trước khi thiêm danh kỳ chỉ tổ hóa sau hết đây, vì mấy chí quận giáp ranh cảnh xinh như vẻ ấy, mà hai nước Espagne và Pháp-quốc tranh đấu với nhau liên chiến. Trong những cơn binh cách ấy, nầy sanh ra một nội giống mạnh bạo, như nhà cha mẹ Joffre ta đó vậy. Nhà không giàu mà là nhà binh-hiến có tiếng, ở kiệm ăn cần, sanh vô-tự và gái hết thảy là mười một người, mà cốn lại có ba ; trong ba ấy Joffre ta là trưởng.

Sanh nhằm ngày *12 janvier 1852*, Joffre ta tên là *Joseph Jacques Césaire Joffre*; tính ra năm nay tuổi gần bảy chục. Hình tích người Không lấy chi làm cao lớn mà bề tích vẫn vỡ, nhằm lẽ là thường ; trang rỡng, vai ngang, mắt trôn, mày rậm. Năm nay thy tóc rha đều bạc mà sức lực hãy còn, đi đứng vững vàng, nói cười rõ ràng, phương lâm lẫm, diện mạo khác ngỏ; người thuở nay chưa từng quen biết, với ngài vẫn tưởng chẳng đến đi, mới thấy oai của ngài phải khớp. Nghĩ tánh rõ siêng năng, ngày gió không bỏ luống. Thuở ấu ngài học trường *Perpignan*. Mỗi vào, ngài đã để chuyện mình Bắc-học. Thuở ấy trường tính day hãy còn so sol, không thể học lâu đặng nữa. Ngài phải bỏ trường *Perpignan* mà sang thành *Paris*, vào *Lycée Saint Louis* mà học cho mau tấn phát. Năm ấy nhằm năm 1867. Thật ngài có tánh thông minh, lại thêm cần học cho đặng bao giờ ít thấy ngài bỏ ngày gió trôn không ; chẳng bao giờ ai thấy tay ngài rời cuốn sách. Xét vậy nên, mới vừa nơn mười bảy, ngài đã thi đậu ; song đậu tới số 14. Lãnh cấp bằng *Lycée Saint Louis* rồi, ngài qui vào trường *Polytechnique*.

Còn đang ở trường, đau bỗng cảng qua đây, cộng Pháp với Đức chiến tranh. Hay thắng cùng nhằm thành Paris đành tới. Bấy giờ, lịnh troán cho học-sanh trường *Polytechnique* nhập ngũ. Bởi có, ngày 28 Octobre 1870, Joffre ta ra lãnh đồ chiến sĩ nhập đao binh-lịnh làm trưởng đi đầu, dẫn quân vây chặc A-lo-mân mà đánh. Chẳng bao lâu, kẻ hai bên phe có hòa hiệu binh; trả Joffre ta trở vào trường học nữa. Lúc ấy nhằm trong tuần tháng Juillet, năm 1871. Học lối năm 1874, lớt nghiệp xuất thân, Joffre ta lãnh chức quan hai, nhập đao binh-binh thứ nhứt, sang thành Versailles là thủ.

Giặc an rồi, Chánh-phủ lo tạo bổ. Xét lại những đồn lũy quanh thành Paris, làm theo xưa, chưa với binh-khí kiêm thời không nổi, Phải làm lại theo kiểu mới, để phòng bị ngày sau, giữ thành Paris cho khỏi. Chỉ sai *Joffre* ta thi hành. Lấy hết tài học về binh thơ đó trận ra làm trọn năm năm, đồn lũy quanh thành Paris hoàn tất. Thật ta bên chặc hằng hỏi, trên mười đều khen ngợi. Vì công cả ấy, năm 1876, Đô-thống *Mac-Mahon* mới phong *Joffre* ta lên Thống-chế (quan ba). Lãnh chức Thống-chế rồi vâng chỉ đi tuần tỉnh. Năm 1879, trên tỉnh *Pontarlier*: qua năm 1881, trên tỉnh *Montpellier*, rồi đổi về *Montlouis* gần nhà, làm quan Thi-hội quân cơ binh-nhu, lại đổi. Trong mấy năm làm trưởng, lớn lớn từ đăng, từ cấp cho tới day, *Joffre* ta về việc binh, học them cũng hơn. Chẳng những rành phần làm trưởng, điều khiển binh phép, thường phạt phân minh mà thôi, ngài còn hay thâu đáo lòng quân, chẳng hề để sanh đều tàn-oán.

Ấy trường như vậy, trong một nước, chẳng phải có khiến người đồng vậy. Tuy vậy mà ngài chẳng vui. Xét vì phần làm trưởng, phải chịu đàng lên mũi đau, gió và nắng dầu dãi, chẳng mấy vì nhọc-nhằn xa, đe nghiêm đọa-đày, vâng chỉ ; chớ chẳng đọa-đày vâng chỉ ; chớ chẳng phải như văn-thần, tọa hưởng thái-bình, ngồi cho lộc nước. Xét vậy, bên *Joffre* ta đang lòng bồn phương. Ấy là gan hào-kiệt, chí trượng-phu xưa nay hằng có vậy. Bỏ bộ sang thủy ; từ đồn lũy, xuống chiến thuyền ; *Joffre* ta vâng chỉ quan Đề-đốc *Courbet*, sang *Đài-Loan* (Bormose) cho lịnh. Vã lại từ xưa đành trường nào cũng thế, như những là *Galliéni*, *Archinard*, *Gouraud*, *Mangin*, mới lớp với *Joffre* ta, muốn thông thạo chiến tranh, hình-thể nhân-nhã, phải sang đến thuộc địa là nơi trường hay xảo xiêng, mà học tập mới thuần thục cho. *Joffre* ta ở Đại-Loan mấy năm ; lục trở về, giữa đàng dặng chỉ lịnh sai qua Tonkin mà bảo-hộ. Sang ở Hà-thành trọn ba năm, lo lập đồn lũy chắc chắn nơi miền thượng-du, giáp ranh Tàu để mà phòng bị. Sau trở về bộ, theo dưới trường Thống-trưởng *Mensier* là lồng-quân binh-bị. *Joffre* ta mới đặng dòng thêm một khoanh nữa. Lên quan tư rồi, *Joffre* ta lãnh làm giáo-sư binh-lịt một lúc ở Fontainebleau, rồi vào đạo binh thứ năm, đạo hóa-xa lớt hai năm, mới là vâng chỉ vược biển trao non đi nữa.

Chuyến nầy qua Phi-châu. Thuở ấy trong nước chưa ai biết Phi-châu ra làm sao, duy có Thống-tướng *Faidherbe*, cũng là tay chuyên môn binh bị xuất thân, rõ biết đặng kẻ về trào xin mở mang cõi ấy. Những kẻ của Faidherbe đặng đều có công. *De Freycinet* trù đinh, song chẳng nay gặp bắt các quan Nọ-kẻ không hay quyết đoán, để chậm nay, bởi không kịp, lần lần đến ngày thang. Nhưng đã lịnh Pháp để tham nhập trong đó, thì biết sao. Thế nào cũng phải theo mà điều đó. Đang xe lửa Sénégal ấy là mới đầu tiên đầu, ai cũng ngắt cho đàng xe lửa ấy không đặng lên, chẳng để khơi phòng xong rồi, thì bên đường khó trở nên ruộng lúa. Lại đặng xe lửa ấy cốt để giúp mở mang. Bởi vậy, mới tiếp thêm đặng qua Soudan; chẳng để bị ngăn cao nước đọc, làm bề trễ công-phu, tiền chân hết, thì công việc chẳng rõ, nghỉ-viên mới hai binh mà truyền ngưng để lại. Tới đó ông *Galliéni* trận thủ miền ấy, ngài mới, chẳng nệ nhọc nhằn, rằng sức tiếp thêm tới *Bafoulabé*; đến năm 1888, hắt từ *Kayes* mà đo ra, thì đã đặng 116 ki-lô-mết. Hết đó ông Galliéni lối đó ông Archinard là quan Tổng-Binh, lại đem những đồn xa ở *Ségori*, *Siguiri*, và *Nioro* thục lại. Đến năm 1892, việc cần phải có tay thiệc-nghiệp gói sóc. Chánh-Phủ mới chọn Joffre ta mà sai đi. Trong hai năm, Joffre ta làm thành sự. Nhờ vậy, ngày 13 Décembre 1893, quan tư *Bateux* quản-đặng binh-binh tại Niger, bỏ chiến thuyền tại *Kubara*, lẹn kẻo binh đi đang bộ mà đánh lấy đặng thành. Qua ngày 10 Janvier 1894, Tổng-Binh *Bonnier*, cũng đi đàng bộ đem binh tới tiếp. Lúc bấy giờ, Joffre ta cũng đã ra trăm binh, đến quân tập hầu. Đến hồm 15 Janvier, đạo binh của Bonnier đi ngừa rước đạo binh của Joffre. Chẳng để lọt *Tacoubao* trời tối, đinh binh tam nghỉ, bị quân giặc vây chặc mà tận sát. Gần lối ra có một trinh trán mà rứa hàn. Binh *Touareg* chết thôi vô số. Từ đó Joffre ta mỗi trận mỗi thắng, lập đặng công cả, đánh nhơn nhơn phao; nhờ công ấy, tới ngày 31 Août 1897, Joffre ta mới lên đặng Tổng-Binh chi chức.

Sau có việc Bắc-binh của Ang-lê hâm lấy thuộc địa Phi-Châu của Pháp, Joffre ta mới lịnh coi xây thành đắp lũy và tu chỉnh chiến thuyền tại *Diego Suarez* nơi ngoài giác. Đến ngày 12 Octobre 1901, Joffre ta đặng 51 tuổi đầu, mới lên Thống-tướng. Về Pháp lãnh đoàn phòng thủ thứ 19 tại *Vincennes*; đến ngày 21 mars 1905, Joffre ta thăng chức Tổng-quân binh bị, làm thủ-trưởng tại *Lille*, rồi sau qua cầm bộ binh, toàn thư sau. Ngày 31 Mai 1908, Joffre ta qua đạo binh thứ hai ở *Amiens*; đến ngày 23 février 1910, Joffre ta về thương-hội chiến binh rồi mới, ngày 29 Juillet 1911, jên lâm tục-binh đô-thống.

Lên tới bực rồi, bỗng nhiên mà A-lo-mân muốn ay-động. Vì đó mà Thống-tướng Pau xin đình luật đi lính ba năm. Coi thế không xong, lẫm đều trở ngoại. Joffre ta mới vâng giúc với Pau mà xin đình quyết. Luật ba năm tuy đã đình mà Joffre ta chẳng vui, vì thấy bên Đức, sổ sanh sản càng ngày càng thêm, số binh binh Phi-châu, Joffre ta nói : « Mộ binh Phi-châu cũng phải. Chắc đặng số binh nhiều, nhưng mà bởi tình ái nào mà binh ấy vì nước Pháp. Vậy chứ dân Pháp trừ mặt phơi gan vực Pháp chẳng nhì sao ? Bổn-soái cần đùng binh Pháp thôi. Với những binh Phi đia nói đó, Bổn-soái e có ngày nọ chưa đặng vô của Bổn-soái. »

Chưng nỗi giác, Joffre ta thống-lãnh binh binh Pháp có đề lời ngày nay trở nên Cách-ngôn như vầy :

« Đừng ngó ngoài lại sau ; hãy đi tới mà vực nước, Thà bỏ mong chốn sa trang cho rạng danh. hơn là thôi lui mang nhục. » Joffre ta lại còn để một tiếng lớt xua trong việc binh chưa đặng nghe, là tiếng *Kiên-nhẫn*.

Thắng quân A-lo-mân trận Marne, bắt sức con ghi để lưu danh thiệp cổ, Joffre ta muốn đi chầu kưu, trước là viếng cảnh cũ người xưa, sau đạo khắp Cực-đông cho biết.

Lê-hoàng-Mưu.

Trận giặc nhơn quyền Đại-Pháp toàn thắng

(Tiếp theo)

Binh pháp giả-man của A-lơ-mân

Trong quyển sách « *De la Guerre* » trước-giả *Chausewitz* là bạn của ông *Blucher* hồi còn ở trong quân lính, có đặt ra tự điển về luật binh-pháp, xét ra thật là dã-man lắm lắm.

Tôi xin kể sơ như sau nầy : Trong cuộc tranh-chiến, thì có đúng một phương pháp mà thôi, là cái cương quyền, chớ không có phương pháp nào khác nữa. Chí như cái nhơn-quyền mà các quan trang-sư hệ mỗi lần mở miệng ra, hay đúng đó, thì nếu đem ra thiệt hành không được, còn luận với binh quyền thì nhơn quyền lại không có nghĩa gì rảo. Vậy lại nếu ra tranh chiến rồi ; mà còn nói ái nhơn thì là một điều lầm-lạt thứ nhứt.

Sẹ bao làn trong cuộc chiến-tranh không có rành hàng gì hết.

Khi đuổi đã các điều lệ trong quyển sách của trước-giả *Clausewitz* thì ông thượng-thọ Pô-rát-Sen *Bronsart de Schellendorf* lại có những tiểu-binh, không phải hai các thành các xã, không đốt rụi các nhà nông, đi tới đâu mà không sát hại tới đây, ấy là chẳng phải vì nhơn-loại đâu ; ấy là muốn bắt dân thất trận bỏ thường cho mình và đoạt những các nơi có sản-vật nhiều. Thế thì trận giặc trong lại nầy phải cho đủ tợn. Nếu A-lơ-mân mà đánh với Đại-pháp thì binh sanh nhứt tử cho chẳng phải lối thôi.

Bộ là một vấn-đề đáng nên suy nghĩ và chính phải có một nước sẽ liên-diệt rồi mới tính xong được.

Chu-tôn có lẽ cũng có nghe Hoàng-đế *Guillaume II* cũng nói in như mấy lời ấy. Thật là một nước độc ác không cùng, lòng chứa toàn những sự giết người. Bởi thế, nên khi mở cuộc chiến-tranh thì hoàng-đế *Guillaume II* có nói một câu như vầy :

« *Có ta hay là chẳng có ta.* » Câu nói thật là dữ tợn.

Ông *Bronsart de Schellendorf* binh-phẩm việc ấy rồi, có lời kết luận như vầy :

Ta chớ nên quên cái trách-nhiệm văn-minh của ta, thèo lẽ tự nhiên đã tiền định.

Muốn cho ai nấy đều phải biết thì chúng ta nên hiệu giờ tuyên bố cho ta thấy rõ rằng nước ta có chủ quyền ở các biển, chẳng những là biển Bắc mà thôi, đầu tại biển Medi-te-ra-nê (Méditerranée Địa-trung-hải) và biển A-do-ri-a-tich (Adriatique) cũng vậy. Chúng tôi ngăn ra lần lần nước *Danemark*, nước *Hollande*, nước *Belgique France-Comté*, phía Bắc nước *Suisse*, *Livonie*, rồi kế *Trieste* và *Yenise*, còn phía Bắc nước *Gamle* thì tự quản *Somire* tới *Loire*.

Phải biết rằng cái chương-trình mà ta làm ra đây, chẳng phải sự vì ai mà không đám làm và cũng chẳng phải là việc của một đứa điên làm ra đâu.

Một nước mà ta tính gây dựng ra đây, chẳng phải là một điều mộng-ảo đâu. Hiện giờ trong tay ta sẵn có đủ phương-tiện mà thi thố và nếu ngày nào ta đam ra mà thiệt-hành thì chắc rằng không có nước nào liên-kết mà đón ngăn được.

Thật rõ ràng lúc khởi chiến binh năm 1914, A-lơ-mân đốt rụi các làng, bắn chết các xã-trưởng (Đốc-lý) và cho thấy tu, giết trước dân-ba con-nít, nên đặng lin mấy việc tàn-nhẫn ấy, các nước văn-minh nước nào cũng đều hất binh.

(*Còn nữa*).

Trần-văn-Chim.

Vô-tuyến điện

Tin thành Paris ngày 13 và thành Bordeaux ngày 14 Octobre 1921

Quan Thượng thơ Sarraut trở về Pháp

Cuộc hành-trình của quan Thuộc-địa bộ thượng-thơ Sarraut bên Phi-châu nay đã mãn. Quan Thượng Sarraut đã xuống tàu trở về Paris.

Đức vua Albert ter trở về nước Bỉ

Đức vua Albert ter bên Maroc ngồi phà thoản đã đến Paris. Ngài ra mắt đức Giám-quốc Millerand rồi cũng lên phi-thoản mà trở về thành Bruxelles là kinh-đô nước Bỉ.

Cuộc Hội-nghị Hoa-thạnh đốn

Tòa nội-các nhóm hôm sáng thứ năm, có đức Giám-quốc Millerand tọa chủ. Quan Thủ-tướng kể hiện-trạng cuộc ngoại-giao.

Tòa nội-các định phái ông Viviani, cựu Thủ-tướng, ông Albert Sarraut, Thuộc-địa bộ thượng-thơ và ông Jusserand sứ-thần Pháp bên Huê-kỳ làm phó-sứ sang dự cuộc Hội-nghị Hoa-thạnh đốn.

Vua Sa-hi tặng thưởng quan Nguyễn-soái Henrys một cây bửu-kiếm

Vua Sa-hi quốc lúc con ở Paris có tặng thưởng quan Bộ-binh Nguyễn-soái Henrys một cây bửu-kiếm trong ấy khắc chữ như vầy : Sban-ba-hi kính tặng quan Nguyễn-soái Henrys, cai-quản đạo-binh Pháp ở hướng Đông là người có thủ thành Monastir ».

Chánh-phủ Pháp ấy làm cám-ơng vô cùng lớn mà quan Nguyễn-soái Pháp được gần nhnâm.

Xử vụ Phan-văn-Đong

Xử vụ Phan-văn-Đong bị cáo về tội sang đoạt 166 đồng bạc và làm giấy giả-mạo. Tòa xét không hàng cớ nên tha bổng.

Xử vụ Meiet chánh nghề là biện-sư (agent d'affaires) mà giả làm trưởng-tòa có ở gạt người lấy của. Tòa phạt Nelet một tháng tù.

Xử vụ Nguyễn-văn-Cửu và Lê-văn-Hòa xuất mưu hồi 16. Tòa cũng định ký sau đọc án.

Xử tên Nguyễn-văn-Chuối an-cắp bộp phơi bạc và các giấy-tờ khác của bà Đốm Quevron. Vì tiên-cớ là bà Quevron không đến hầu tòa nên tòa phải tạm định và sẩy ở hồ đăng cho đòi cho được bà Quevron qua cật vấn. Bà Quevron bị tòa phạt 25 quan tiền vạ về tội vì phép tòa đòi mà không đến.

Tòa bắt hầu hồi 11 giờ 16 phút.

Xe-lửa nổ

Tin thành Bucarest được xứ Roumanie báo rằng 150 cái xe chở thuốc đạn bị tài đốn Rudnel. Mười người chết, người bịnh vô số.

Cuộc Hội-nghị Hoa-thạnh đốn

Các phái-viên Pháp ở thành Havre sẽ xuống tàu ngày 29 Octobre đăng sang Huê-kỳ. Các phái-viên sẽ đùng chiếc tàu Lafayette mà đi. Ngày 7 Novembre thì đến thành Giữu-ước. Các phái-viên không ở Niêu-ước lâu lên hỏi thì liền sang thành Hoa-thạnh đốn mà dự cuộc lễ rất trọng thể tại đất thành d'Arlington. Báo Daily Caronicle cũng có lẽ quan thủ-tướng An-lê Lloyd George sẽ bôn-thân sang dự cuộc Hội-nghị này. Chánh-phủ Bỉ định phái ông Fellerien Cattien là người rất lịch-duyệt sang thay thế-cố xứ Cực-đông làm phó sứ dự cuộc Hội-nghị.

Pháp kiến Huê-kỳ làm phó-sứ sang dự cuộc 300 tuổi

Hội : quan điển-kịch trường « Comédie Française » nhơn dịp tuần 300 tuổi của nhà trước-tác danh-tánh Molière ở thế-kỷ thứ 17 đinh sẽ khảo điển tác sĩ các thư tưởng của Molière đã ấy. Và vậy ông Emile Faure quản-lý trường điển-kịch ấy cao-bào rằng sẽ-ông tưởng hai đã nhân rồi mà chưa điển nếu nhà trước-tác nào muốn đến lại, hội đồng thành và chính bài-thường sẽ tôn nhà.

Nhà đốc ngôi thủy-xoáng

Thuở nay bên Pháp chưa có lo trao ngọc thủy-xoáng Tại thành Versailles mới lập thành mới lo trao ngọc thủy-xoáng Ông Deniel, Vincent, Heat-đồng bộ thương-thơ (Ministre du Travail) mới sang tọa chủ lễ khánh-thành.

Hội đồng quản hạt

Kỳ nhóm 17 Octobre

Bữa thứ hai tối ấy giờ tối hội-đồng quản-hạt nhóm, ông *Foray* làm hội trưởng, có mặt ông Bergier, Gannay, Tréfeut Hérend, Labaste, Guyonnet, *Lê bá Công*, *Trần văn Dương*, *Nguyễn văn Đông*, *Trần đình Đắc*.

Quan Thống-đốc đã với quan thương-thơ Entrope đến dự thính. Khi mở hội thì quan Thống đốc khởi cái nghĩa việc lâm nghị

Tin tức-tình Saigon

Xử vụ Tây

Ngày thứ hai rồi, tòa nhóm xử các vụ tên-binh Tây. Quan chánh-tòa Barriere tọa chủ, quan biện-lý Lafrique ngồi Thị-sự Xử sau vụ sau nầy.

1. Vụ ông Chandin. Perrin chủ hãng xe *Sài thiên lông* Dunier chưởng minh. Tòa định để xét kỹ.

2. Xét vụ mất 1.800 đồng bạc. Bị cáo là ông Giauge, Denis Tiêu-cảo là Trần-thị-Trong thị cô quan, người Trung-Kỳ Trần-thị-Trong. Quan trung-sư Freysenge bào chữa cho bị cáo. Vụ nầy cũng định kỳ sau sẽ đọc án.

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường (scan từ microfilm của Đại Học Cornell)

HỞI NGƯỜI ANNAM Chớ nên lộn thuốc của Ngoại quốc với thuốc Xứ Algérie là Thuộc-địa Langsa. Hễ biết lựa thuốc rồi và thuốc trái đất ở xứ Algérie mà hút, thì tức là dùng đồ thổ sãng Algérie quả thiệt là đồ thổ sãng Đại-pháp và chẳng có thứ thuốc nào ngon bằng. Hãy nên hỏi thuốc hiệu Trái Đất

trong hai điều-thuyết nói về khoản 2.500.000 bạc là phần của chánh-phủ Đông pháp phụ chịu với sở công nhơn Annam. Vậy sở phụ đó chẳng phải thuộc về việc làm cho hoàn thành các đường lộ, chẳng phải thuộc về việc lên voi và đặt trái nổi, mà chẳng chẳng phải thuộc về các cuộc quảng khai kinh-tế là các việc của công nhơn Đông pháp lãnh phần chịu đó. Thế thì phải biết cái sở bạc của Chánh phủ Đại pháp phụ cho đó là trong đường nào.

Đoàn ông hội trưởng mới đặt từ vài lời cảm tạ vì Chánh-phủ Đông pháp sẵng lòng phụ cấp cho Nam-kỳ như thế, nhưng ngài lại tiếp rằng: chẳng phải có độ mà chung lộ, không-xin chánh đốc hai cái sở công nhơn đăng cho hỏi để kiểm xét việc thâu xuất và xem xét cho biết rõ việc kinh-tế Nam-kỳ mở mang ra thế nào?

Công-nhơn Nam-kỳ hiện giờ là công nhơn của viên quan. Chẳng phải với chánh mà nói số viên quan bao nhiêu mới cần dùng đủ mà làm công việc mới xong.

Hội phải định sở thâu và xuất, nên cần phải coi cho kỹ trong sổ công nhơn các nguồn lợi để mà cần cho vừa số thâu.

Ông hội-trưởng lại vạch chỉ rõ việc Nam-kỳ tại-chánh tự trị là việc người thường bàn nghị nên ngài có lời ước xin sửa lời chỉ-dụ đề ngày 20 Octobre 1911 lại.

Trước khi kiến xét các vấn đề của hội phải viên về việc khẩn đất và các vụ khác, hội-đồng ý phê tờ cấp hàng ông Gugonnet và Truong-van-Bởn làm nghị-viên thiệt thọ, và ông Louis Lumio và Lê-bá-Công làm nghị-viên phụ là tại Conseil d'Administration du port de Commerce, là một khóa 2 năm, kể từ ngày 18 Novembre 1920.

Rồi đó Hội mới xét qua các việc khẩn đất và bán đất.

Các tờ phúc của hội phải viên thì hội đều phê nhận trừ ra một việc mà thôi.

Đoàn ông từ hàng mới đọc các điều trong sổ công nhơn, thì đốc tờ điều 1 § 3 về việc thuế đất trồng các thứ, thì quan Thống-đốc Nam-kỳ mới mở lời. Ngài nói như vầy: Tôi có tiếp đăng nhiều là đơn của các vị trồng cao-su xin giảm thuế, thì tôi có giao cho các quan tra xét. Tôi không làm thế gì được cho cả thảy vì việc thuế khóa phải làm y như thể lệ, song như việc vậy cũng nên tra xét cho kỹ. Tôi hứa chắc như vậy.

Ông Gugonnet nói rằng thà mỗi người đều phải đóng thuế, song thuế phải hạ xuống vì lúc này mắc Cao-su hạ giá, ai cũng mang hại. Ông Labeste cũng đồng ý kiến với ngài, nên xin với Chánh-phủ phải trù liệu phương pháp nào trừ mối bại sự.

Có lời quan Thống-đốc xin, nên hội định lại việc sẽ không có bổ thêm. Chánh-phủ lại hứa sẽ nghiên cứu vấn đề sẽ cho kỳ rồi hội sẽ xét chỉ phải làm theo lẽ nào.

Đến điều thứ 7 cũng trong khoản ấy, tiền huê hồng, tin lấy trong các số tiền honorari-res của các quan nó-te, quan phải mất, quan lực-sự adjer định là cho nhơ là 10005.

Cơ sở việc thuế điền thì quan Thống-đốc nói rằng Chánh-phủ chưa có tin đến gì tới khoản đó vì quan Toàn-quyền có ý muốn định cho các sắc dân trong cõi Đông-pháp đồng một hàng thuế.

Bàn qua sổ xuất thị hội định đem số tiền đánh đây thép cho quan thân sĩ hết 40.000 đồng bây giờ đem lên 1000 đồng.

Về đầu thú 6 purap, 7 chap 5, thì hội xin quan Thống-đốc tăng lên tiền thưởng bắt tà trốn từ hồi năm 1875 thưởng có 30 quan, bây giờ đem lên 20 đồng.

Đoàn ông Labeste nói qua việc nhà cửa của lính gái Tây tại khám lớn, người xin dự định 8000 đồng đăng cất thêm một cái lầu cho mấy vị linh gái ở quan Thống-đốc nói nếu tiền tốn phí ấy không lối 8000 cho đến 10000 thì ngài cho theo lời ông Labeste xin tiền.

Ông Foray lại nhắc qua vấn đề dời khám lớn đi chỗ nào xa chầu thành, vì để của hội đã phiền lắm sống không thấy Chánh-phủ liệu định lẽ nào. Ngài lại tiếp rằng nếu dời khám lớn đi chỗ khác thì chẳng ấy bán khám lớn và đất chỗ ấy chẳng lấy được tiền lại nhiều, nếu vì cái lợi chung cần sắt hội không nên để khám lớn hai giữa châu thành vậy. Quan Foray xin việc dời khám đó đừng làm liền, nội năm nay, nhưng mà ít nữa qua sang năm phải khởi sự cất khám lớn mới đi.

Quan Thống-đốc cũng công nhận rằng nước xin cho ông Foray, là hữu lý nhưng việc sự không phải để thì hành được, là vì phải biết rằng trước khi bán cho được khám lớn mà lấy tiền ấy, thì trước phải xuất ra bạc một ngân đồng cất khám mới. Thiệt chẳng chẳng phải đó.

Ông Foray cũng chịu cho là quan Thống-đốc nói phải, nhưng mà ngài cái xin một đều trước sau gì cũng phải làm đâu hao tốn chăng vậy.

Đoàn ông Dương mới nói hương chức cũng là người dân-thống rưỡi mắc vào chốn lao-tù thì hợp phải giảm chung với quốc-tiền cưrrp, nên bởi nay hay cưrrp khao hợ lâm, vậy thì nhà nước nên trù liệu phương nào trừ mối tệ ấy. Quan Thống-đốc liền đáp lại rằng ngài đã có ý tra hỏi để về việc ấy rồi, đáng mà các viên quan cũng là làng Công bị bắt giam phải nhiều phao phân thì phải giảm khám riêng.

Hội chứng mới Bản qua đến thư lớn Chap V. I. về xử Tou an, rồi kế lúc qua xét-đề trong không cho lính sơn dâm.

Ông Long lại xin lập lại chánh đánh các tỉnh một số có tuần đánh Bản qua việc hội Cercle sportif xin tiền phụ cấp 5000 đồng hội lễ chín cho, còn việc 10000 đồng của hàng xe đi tư Mytho đi Bạchiu, tỉ Bạcliêu đi Mytho, hay ngày đi một chuyến xin thì hội ypkê tỉ phúc của hội phải viên.

Mãng hội 12 giờ khuya.

Thè-giới Tân-văn

Đánh thuế rẫu

Nhà-nước có sổ chi thâu mỗi năm phải soan lai một kỳ. Trong số chi-thâu mỗi phần thâu và một phần xuất, hai phần phải bằng nhau thì sẽ mới đồng cân, nếu chích một bên không được. Cho nên các nhà chánh-trị rất thóc tri mà âu-lo về tư-bổn nước nhà, thì phần xuất thì tăng luôn chớ phần thâu thì ít hay tăng được.

Bên Pháp từ lúc giặc đến giờ, trong sổ chi-thâu phần xuất tăng thập bội cho nên rất khó mà làm cho đồng-cân. Thế thì phải tăng thuế cũ, bày thêm thuế mới.

Mới đây tài Hạ-nghị-viện có một vị thân-hào bày ra đánh thuế rẫu. Tuy theo rẫu nhiều ít dài cứ mà đánh thuế nặng nhẹ. Vị thân-sĩ ấy nói rằng những người không chịu đề rẫu thì phải đến thầy hà. Mỗi lần cao phải trả tiền. Cho nên mấy bơm đề rẫu là có ý không muốn đến thợ cạo vì thợ cạo... cao đau cái bốp-phơi. Nếu nay bắt mấy chủ rẫu-rỉa động thuế, thì ấy bắt quả là bằng tiền mấy bác không rẫu nạp cho thợ cạo.

Than ôi! Xe Tợ-đo người đề rẫu phải đóng thuế. Từ đây mấy kẻ xẻ mòi, mấy người leo cầm không giữu được. Ai muốn để rẫu che ráng sũng cũng phải trả tiền. Ở hết! Bày ra thuế này làm cho rung hết mấy bàm rẫu cả-chồi, người ít, rồi bết bao nhiêu là rẫu năm chôm, bơ cum.

Để muốn đánh thuế rẫu rứa, ít lâu đây ắc có người xin đánh thuế lông ngực đa. Mấy người không được trun-trủ râng chay tiền ăn đi!

Một người thông-tin đi máy bay

Cách mấy tháng trước bên thuộc-địa Ipha-nho ở xứ Mo-rốc (Maroc) dân bản-quốc dấy. Tuy binh Ipha-nhơ là binh thánh-thục, tướng I-pha-nho dụng binh hay, sống số dân nghịch rất nhiều, quả đích với chúng cũng phải ngày lâm, thế phải lâu ngày mới bình-phục được.

Tin bản về I-pha-nho, thì Chánh-phủ lật đặt cất binh cứu-viện. Còn dân I-pha-nho nghe tin nầy thì lấy làm ấy-náy ai nấy đều lấy làm lo lắng biết cuộc biến ấy thế nào. Mà nhứt là mấy nhà nhựt-trình đã lãnh trách-nhiệm thông tin mỗi cho người thì lại càng nóng nảy hơn nữa. Có mất anh thông-tin mước thấy cho tan mất cuộc chiến-tranh bên thuộc-địa mới xin phép theo tàu binh. Nhưng mà, binh linh đông không thể chở chẳng và theo tàu được.

Công thế mà nóng lòng, anh thông-tin mới định ngồi tàu bay mà đi. Thuê một chiếc tàu bay rồi, quả hãi sang thuộc-địa. Đến nơi, anh ta ngồi trên máy trông xuống xem được rõ chánh trạng cuộc chiến-tranh. Không đám đáp xuống giữa chiến-trường nên phải bay vòng vòng cho khắp 200 ngàn thước rồi mới kiếm được nơi thanh-tịnh mà hạ xuống.

Gương cao-điểm các nhà nhựt-báo có nên bắt chước chăng? Một chuyện gì là qui-hồ là mình biết trước người. Cho nên mới nhà báo hay lo việc bôn-phận thì không sợ bao công tốn của, muốn làm làm sao đăng được trước thiên hạ những chuyện mới-lạ trong nước hay là ngoài nước.

Đông-Pháp Thời-sự

SAIGON

Xe hơi đụng xe kéo

Bữa 15 Octobre, lối 4 giờ, sở-phơ Ng-v-So, cầm máy xe hơi số 1008 chạy dến góc đường Norodom và Massiges đụng nhằm xe kéo số 1023, xa-phu là Trần-van-Đen, 61 tuổi, ở đường hèm Pellerin. Xe kéo vay bành lỉ. May cho người khỏi bị chi.

Trộm giấy 100$00

Ng.-thi-Sang kêu Thi-Xao, 17 tuổi, ở đường Lefèbvre số 236 đã bị bắt giải tòa cang vì tội trộm cái giấy bạc 100 p. 00 của M. D... ở đường Bonnard, số 58, làm việc hãng Mitsui Bussan Kaisha.

Mất

Ng.-van-Dao, 20 tuổi, thợ mộc số xe lửa tại Dian (Giadinh) có mất lối chợ cũ Điều-tri thành mới cái bộp thiết nhỏ đựng hai cái giấy bạc 5p. 00 và giấy thuế thân làng Bình-đức (Giadinh).

Móc túi

Cao xá Huỳnh-bá-Thi, D... 44 tuổi, làng Bình-đức (Tân-an) đi Saigon có việc, ngụ đường Marchaise số 96, có rằng bị điểm đáng móc túi lấy hết một cái bộp phơi đựng 20 p. 00 và giấy thuế thân năm 1921.

Mất nón

Ngô-van-Khanh, 28 tuổi, nông-phu ở làng Tích-hòa (Cantho) cũng có mất một cái bộp phơi có 21 p. 22 và giấy thuế thân.

Xi dược

Ngô-van-Vộ, bảo, ở gần sở Giếng-nước có xi dược trước cho mới một cái giấy thuế thân số 28.808 và biên lai rằng cưa đề tên Trương-van-Tru, làng My-thanh (Giadinh).

GIADINH

Xe hơi đụng xe kéo

Tối bữa 13 Octobre, lối 11 giờ rưỡi, Ng.-van-Công dành xe kiến số G. D. 101 đường đia hạt số 15 mà về nhà, Đến gần nhà canh Đồng-chi, gặp Gò-vấp, y thấy một cái xe hơi đang kia chạy lại, cấp đến chỗ lôa con mắt. Y bèn ngừng xe lại, nép vô lề rồi nhảy xuống nắm đương ngựa, day lưng lại phía xe hơi đứng trước dâu ngựa mà chờ e đến xe hơi chỗi mất ngựa.

Xe hơi đi đến chỗ đó quanh qua đụng phải sau xe kiến lật. May Công đã ngừng xe rồi nên không thì chắc lẽ.

Cũng là may!

CHOLON

Mất hoài

Khinh Mão-Ho, 22 tuổi, bang Phước-kiến, ở Saigon, đường Chaigneau, có mất cái bộp phơi đa vàng có 6 p. 00 và giấy bài chỉ.

Đặng-van-Ng... 38 tuổi, ở làng Bình-thắng (Giadinh) và Võ-van-K... 32 tuổi, đồng phu ở Phước-lâm (Cholon) đồng khai mất giấy thuế thân năm 1921.

Võ-thị-M... ở đường Marins prolongée thì cớ mất hai cái giấy cầm đồ số 1304 và 6418 tiệm Eholon.

Ng.-van-D... 25 tuổi, ở làng Nhựt-tảo (Tân-an) có mất bộp phơi đựng 4 p. 20 bạc và giấy thuế thân.

Đi lạc

Thâm Du-thị-C... 37 tuổi, ở đường Triêu-châu prolongée có rằng thằng con thím 4 tuổi, đi đâu mất từ bữa 16 Octobre, lúc 8 giờ mai.

Hình tích thằng ấy, cao 0 1ft, mặc hai cái áo vải, một cái trắng một cái đen, quần vải trắng, lay trái có đeo một chiếc huyền.

Kiếm.

Móc túi

Trương-van-Van, 20 tuổi, mộc tôi lấy 16 p. 00 của chủ mướn Lê-van-Yên, giấy Đương điền (Mytho) ngụ Khánh-hội (Saigon), trên bốn rạy, nay gặp lính tuần bắt đang. — Giải tòa.

An cướp tay

Lê-van-Mười, 19 tuổi, kéo xe kéo số 126 ở đường Cây-mai, có rằng sớm mai 15 Octobre, lúc 41 giờ trước tiên, nó kéo xe đi đường Mytho, gặp một người lạ mặt đón đường đánh cho mà giựt hết 1 p. 80 rồi chạy mất.

Ta muốn tra-cứu nghề hát bội

Phải nghe chưng tiếng khen chê của thiên hạ

(Tiếp theo)

Nghề hát không gì hay là biết nhân-châu, không gì dỡ là còn lộ-cốt. Nhân-châu, tức là mình nhồi ngày tháng hồn xác của mình là hồn xác Giản-Ngô, cái hồn xác của mình là các-Lượng hay Trương-lưu-Hầu là người mình đã làm tướng cho người ta xem như việc thiệt vậy; lộ-cốt, tức là mình đã ra sân khấu, mình đã sắm tuồng làm ông Quang ông Trương, mà mình vẫn còn biết mình là tên Ẩ-ten X. hoặc nhơ đâu thì hát đấy, hoặc ai nhắc thì hát theo, chớ mình không biết cái tư-cách, cái phẩm-giá của người xưa mà mình đương nhại lại cho giống đó là thế nào, thì thì mình chưa đạt được cái tôn-chỉ của mỹ-thuật chút nào cả; dầu rằng gần có mà hát cho mấy đi nữa, thì mình cũng là người tánh là lộ-cốt.

Nếu biết cái khôn khéo về sự thay hồn đổi xác, thì mình mới mong cái nghề của mình dự vào chữ mỹ-thuật của đời.

Kỳ bảo hôm qua, kỳ-giả đã có dẫn dân ông làm Kim-Đình, người ghiền làm Thế-Ngọc, là đến lộ-cốt, để nhà mỹ-thuật ta nay, thêm cái ý-tứ vào mà tra cứu cho cái nghề hát bội ta một ngày một mở mang ra nữa. Vì cái nghề hát là cái nghề thật khéo ngoan, thật quai-xảo lắm; mà cũng là cái biểu hiệu của quốc-dân trong một nước nữa. Xem đấy thì độ biết được trình-độ của quốc-dân ta xưa nay là thế nào; Lịch-sử của nước nhà ta được rực rỡ, thì tên tuồng ta mới được vẻ vang, trình-độ dân ta được khôn ngoan, thì nghề hát ta mới là quai-xảo. Lấy chữ khôn ngoan, quai-xảo mà suy, cái nghề hát nên trở ra hai chữ mỹ-thuật, thì không biết lấy chữ gì mà đặt vào cho xứng đáng. Thế thì nghề hát bội có phải là nghề hèn mạc đâu; có hèn mạc là do người hát bội không tài hát bội.

Nghề hát bội trong nước ta xưa hay cho là nghề hèn mạc cũng vừa lắm; trừ ra cái tiếng hèn mạc nghề không biết lấy tiếng nào mà đặt vào. Thế thì không có chút ảnh-hưởng gì trong hai chữ mỹ-thuật đâu.

Bởi sao mà nghề hát ta hèn mạc thế? Lời người đời xưa có nói rằng: *« Bởi trước minh khi lấy minh, rồi sau người ta mới dám khi minh »* Tru-cứu cái nghề hát ta không bằng nghề hát của họ, là do ở nơi người đặt tuồng với kẻ hát không trực-tiếp, nhau mà chấn-chỉnh cái nghề cho được toàn-mỹ. Huống nhà văn-sĩ ta tứ xưa đôm thấy cái nghề hát ta rất hèn mạc rồi ai ai cũng sợ nhơ ở cái thanh-danh của mình mà chẳng dám lien-cang tới, cho nên cái nghề hát mới ngày một lu-lít không cải-tương ra quang-minh được. Có mới vài tay văn-sĩ (có tánh hảo-kỳ, giữ tác hướng đời), chẳng ấy mới nằm chữ có viên làm bạn với lồng cúc, say tình với nước non; cũng chén rượu với cần thơ, mai xem hoa nở tối chỏ trăng lên, đó là cái thú dưỡng tánh đào-tính của nhà văn-sĩ ta hồi xưa vậy. Ngoài ra có ông muốn lưu ra một vài sự-tích, điển ra một hai tấn tuồng, để hát bội hát nghe chơi, tiêu-khiển; mà kỳ-trung cũng mượn lối văn-chương để tả ra cái chí buồn đời của mình luôn thể; chớ không có cái chí đặt-biệt gì trực-tiếp đến nghề hát. Tấn tuồng ấy xuất-thế rồi, rồi về tay ai? — Về tay mấy chủ nhưn.

Nói đến Nhưn ta, thì ai cũng hiểu được là đốt quả, chủ thuộc lòng có ba cáu hát cũ thuở mình cũng lắm kẻ hát vậy thôi. Đến ngày thình-âm hiết đường, hình-dung tiêu-tuy, không còn làm tuồng nữa được là lành cái chức Nhưn. Vì thế mà tuồng ra tuồng. Nhưn ra Nhưn, kẹp hát ra kẹp hát. Cái nghề nghiệp không mở mang được, điềm hòa nhạu được, là bởi đã không lai đặt-biệt mà lại không trực-tiếp nhau, mở mang nhau về cái thuật khôn-ngoan khéo-léo của nghề hát.

Nay ta muốn cải-tương cái nghề hát, thì ta phải tra-cứu lại cái gốc tệ từ xưa bồi đắp mà ra, nghe chừng liếng khen chê của thiên-hạ, thì nghề hát ta mới mong dưỡi theo kịp với trình độ quốc-dân buổi nầy.

T.T.

Ngày 20 Octobre 1921

VỀ VIỆC TÀI CHÁNH

GIÁ BẠC

	Sem mai
Nhà nước	7.00
Ngân hàng Đông-pháp	7.00
Ngân hàng Hong-kong và Shanghai	7.00
Ngân hàng Chartered	7.00

GIÁ BẠC ARGENT FIN TẠI LONDRES

Sớm mai	
Tại Paris ngày 19 Octobre 1921	
Tráp mai	Trễ mai
Ngân hàng Đông-pháp ... 39 7 8	39 1 8
Ngân hàng Hong-kong và Shanghai ... 39 7 8	39 1 8
Ngân hàng Chartered ... 39 5 8	39 5 8

GIÁ BẠC LIVRES STERLING

	Tr. mai	Sớm mai
Tại Paris ngày 18 Octobre 1921		
Ngân hàng Đông-pháp	54 62 1/2	
Ngân hàng Hong-kong và Shanghai	54 68 1/2	
Ngân hàng Chartered	54 63 1/2	

CUỘC TRÁI CỦA ĐẠI-PHÁP

Tại Paris ngày 19 Octobre 1921	
Về lợi 3%	53 30
Về lợi 3% 1910	81 45
Về lợi 4% 1918	65 25
Về lợi 5% 1920	92 75
Về lợi 6% 1920	97 10

VỀ VIỆC KINH TẾ

Tại Havre ngày 19 Octobre 1921

Đồng vàng Pháp qua Anglaterre	tháng oct. gia	238 F. 50 —
2e	— nov.	236 —
3e	— déc.	235 —

Tại Havre ngày 19 Octobre 1921

Trả phe	tháng oct. gia	153 F. 75 50 kilô
id.	— nov.	152 — 50 —
id.	— déc.	149 F. 00 —

Tại Paris ngày 19 Octobre 1921

Đường giá	154 152

Tại Havre ngày 17 Octobre 1921

Cao su giá	4.25 à 4.50	
Dừa khô giá	110 à 170	100 kilô.
Tiêu đen Saigon giá	140 à 142	50 —
Tiêu trắng Saigon giá	250 à 255	» —
Trà phe Tonkin giá	225 à 270	» —

Tại Marseille ngày 17 Sept. 1921

Đậu phộng để vỏ giá		120
Đậu phộng lột vỏ giá		130
Đậu phộng giá		220
Dầu dừa giá		305.310
Bắp Đông-pháp giá		»
Gon gia bột		»

MỄ CỐC

Giá lúa đến nhà máy Cho-lớn bao trả lại giá một trăm kí-lô.

Vinh long	4.75 à 5.00
Gò-công	5.00 — 5.20
Rạch-giá	4.90 — 5.00
Bạc-liêu	5.05 — 5.20
Nam-vian	4.10 — 4.50
Giá thường thường bực trung	4.80 — 4.95

Giá gạo chở đến tàu không kể thuế xuất cảng, bao lấy lạnh, giá một trăm kilô.

Gạo Ai châu n° 1 25 à 1/4	tấn tô	9.60 à 9.90
Gạo Nhựt-bổn n° 2 40	—	8.70 — 8.80
Gạo Java n° 2 50	—	7.65 — 7.80
Tấm	—	6.90 — 7.00
Cám	—	2.60 — 2.70

Tàu đến Saigon

Chiếc COMMANDANT DORISE chạy ở Pondichéry số đến Saigon lối 22 octobre 1921.

Chiếc ARMANDIMBRIE ở Thượng hải chạy qua Hong kong lại phòng, ngày 19 octobre, sẽ đến Saigon lối 29 octobre rồi qua 30, 31 octobre chạy về Đông-pháp.

Tàu chạy đi

Chiếc tàu « Cap Ortegal » ở Saigon sẽ chạy đi Marseille ngày 17 Octobre, lối 2 giờ rưỡi.

Tàu chạy Nam-vian

Chiếc tàu « PHÀN-NƯƠI » ngày thứ tư chạy đi Nam-vian

Đặt tiệc, tùy lòng khach

CÓ PHÒNG QUÁ RỘNG TRÊN LẦU

NẤU ĂN THỢ LANGSA

Mặt phòng có sẵn, quý điạ trên trên

SAIGON - PALACE - HOTEL

NHÀ HÀNG ĂN-NGỦ, đường Ba Charner và Carabelli

PHÒNG TẮM, PHÒNG ĐÁM CHỖ XỨC SỞ, ĐỒ ĐẠC TỈNH ANH SẠCH SẼ.

Mỗi đêm đều có bắt bông cho khách nghỉ uống rượu cam chơi.

Chư vị đến xem thử thì chắc sẽ vui lòng.

Ban đêm giờ nào cũng được, chủ-nhơn sẵn lòng tiếp rước.

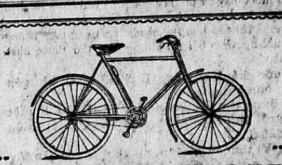

BICYCLETTES ALCYON

LA 1re MARQUE DE FRANCE

GAGNANTE DES

"TOURS-DE-FRANCE" "BORDEAUX-PARIS"

"PARIS-TOURS"

AGENT POUR L'INDO-CHINE

L. CAFFORT

32.34.36. Rue Catinat

Những vị nào ở Lục-tỉnh làm ăn buôn bán chắc chắn, từ 15, muốn trữ mà bán sỉ, hay là bán lẻ xe máy hiệu ALCYON và HERCULE thì hãng cũng hằng lòng ưng cho.

廣東二天堂大藥房

NHỊ - THIÊN - ĐƯỜNG

PHARMACIE-ASIATIQUE

88, rue de Canton — à CHOLON

Trời cảm có khi mưa khi nắng người ở đời sao khỏi lúc mạnh lúc đau.

Nay chúng tôi sanh nhằm đời Văn-minh thế-giới, mắt mũi đều có cứu hoàn tân. Ấy vậy thì trong cách vệ sanh ta lại hà lâm thinh đề nay mà không tìm ý kiến tiêm những đu lợi thế ích nhân hay sao? Hãy do cho nên lòng nổi lên là ông Y-học sĩ Vi-tứ-sanh, đã hết lòng nghiên cứu mà chế luyện ra các thứ thuốc chơi tinh khiết, cho thích hập thời nghi, người lại đăng những vị thuốc thường hảo trong hai mươi mốt bành linh bên Trung-quốc mà chế ra nhiều thứ Cao, Đơn, Hoàn-Tán, đem qua Nam-kỳ cho Lục-châu chư quân-tử tiện dụng.

Người khéo gia công gắn sức hiệp với các ông Danh-y mà nghiên cứu các tánh-dược rồi cai theo phong thổ bên Nam-kỳ bốn mùa làm tiết, hàng thì thử nào, tây tiêm mà chế làm ra cho hợp với thổ nghi cho người bản quốc dùng thì mới khỏi lâm khinh hại.

Vì chăng xưa nay có nhiều tiệm thuốc Bắc tại Nam-kỳ, vốn cũng có bán đủ thứ Cao, Đơn, Hoàn, Tán song có nhiều thứ liệt ý đã đăng mà không thấy hiệu nghiệm chi. Ấy là tại phong-thổ bất đồng, mà mấy tiệm ấy không nghĩ xét cho ra nên đầu có đăng thuốc cho tốt thế nào, chẳng tuồng công mà vô ích.

Chớ như tiệm của tôi đây hiệu là Nhị-thiên-Đường, lập ra tại Tỉnh-thành Quảng-đông, trải ba đời, gần trót trăm năm, lại thêm ông nội tôi là người niên cao kỳ trưởng lão luyện nghề ở quan ở Nam-kỳ mà làm thuốc vốn đã thâm niên, lại lịch thiệp phân hết xét chân, non sông phong thổ chỉ nhơn người cũng tăng trải, đến khi người trở về Trung-quốc, ở nơi tiệm chánh lại Tỉnh-thành Quảng-đông mà chế thuốc, người nghĩ ra xứ Nam-kỳ ở nhằm đường Gia-đại, khi hậu ôn hòa, cho nên người mới lấy làm tâm tình những vị thuốc thường hảo và hòa hướn cho hập thổ nghi mà chế ra các thứ Cao, Đơn, Hoàn, Tán, đem qua bán tại tiệm ngành của tôi đây cũng là hiệu Nhị-Thiên-Đường ở tại đường Canton số 88, Cholon, thiết là tủ dụng là cũng, bổ phải bổ trăng.

Tiệm tôi từ ngày lập ra đến nay, nên có khán khán một lòng cứu thế là nhân, chớ chẳng phải như kẻ tiểu-nhân, thâm độ tư kỷ, trục lợi nhưng đâu mà làm hại cho nhân-quần xã hội nay đâu.

Nhưng mà, thuốc tuy tinh song không hẳn đều có ích mà thôi, mà nó lại còn sanh ra nhiều đều bất tiện cho mình.

Vậy nên tôi phải làm cuốn sách kêu là VỆ SANH CHỈ NAM, chỉ rõ các thứ thuốc nào đáng về chứng bịnh gì, bề cách đăng thế nào, nhiều ít thế thích hình nông nhẹ, sẽ nhiều nhỏ đáng để mà cho không thân-chế, mà theo đó mua thuốc mà đăng, mỗi khi mình có bịnh.

CÁCH MUA VÀ CÁCH GỞI

Như Lục-châu chư quân-tử, vị nào muốn mua thuốc của tiệm tôi, thì gửi gởi thơ để bao cho rõ ràng như vầy:

Monsieur NHỊ-THIÊN-ĐƯỜNG
Pharmacie-Asiatique,
88, rue de Canton à CHOLON

Và phải nói cho rõ ràng thứ thuốc nào mình muốn cần đăng, thì tôi sẽ lo mà gởi thuốc đến nơi chuyển tin kêu, kể đó cho liệt vị phòng sự: Song phải gởi Mandat theo thì đã gửi tiền thuốc của mình muốn mua và tiền sở phí gởi theo nhà thơ cũng phải gởi luôn theo mới lượt. Hay là mỗi khi liệt vị muốn mua các thứ thuốc chi, thì cứ gởi thơ không cho tiệm tôi cũng đăng, rồi tiệm tôi sẽ lo gởi thuốc cho liệt-vị theo cách « Contre-remboursement », nghĩa là mỗi khi đã gởi tới tại nhà thơ trong hạt của liệt-vị thì nhà thơ sẽ lấy sẽ cho liệt-vị hay, rồi liệt-vị đem tiền đến tại nhà thơ ấy mà lãnh, làm như vậy thì khỏi lo bất tiện cho hai đàng.

Tôi xin nhắc lại cho liệt-vị rằng: tiền sở phí gởi theo nhà thơ thì vẫn phần người mua phải chịu.

Hoặc có đều chi không vừa lòng liệt-vị, thì xin phải viết thư liền nói trong tuần lễ kể đến cho tiệm tôi hay và cải nghĩa cho rõ ràng vì cớ nào chẳng vừa lòng liệt-vị tôi cũng phải nói cho rõ thơ gởi ngày nào tháng nào cùng là Mandat số mấy.

Mỗi khi liệt-vị có gởi Mandat cho tiệm tôi thì phải gởi miếng giấy-tai (talon) lại cho kỹ mà làm biên-lai, đó phòng khi có đều chi bất tiện.

Nhơ liệt-vị muốn hỏi thăm đều chi về việc thuốc của tiệm tôi, thì tôi cũng vui lòng mà hồi thăm cho lập tức.

LỜI ĐÂN

Mỗi khi liệt-vị có gởi thơ đến cho tiệm tôi, bước muốn quan thuốc hay là hỏi thăm đều chi thì cần phải kỹ tên cho rõ ràng và để chỗ ở cùng chức-tước nghiệp nghề và làng đăng-cho hẳng hòi, cho tiệm tôi tế bẩm hồi đáp cho khỏi đều lầm lạc.

Monsieur NHỊ-THIÊN-ĐƯỜNG
Pharmacie-Asiatique
88, rue de Canton à CHOLON
hồn Dược-phòng chủ-nhơn, Cần-khải.

Ở thứ rượu mạnh Langsa hiệu « BAC-CHUS » mới có lại Nam-kỳ lần thứ nhứt ngon không có thứ rượu nào bằng

Chỉ mình hãng Denis Frères mà thôi.

PHAI HÚT THUỐC IMPÉRIALES

A. COURTINAT & Cie — SAIGON

PHARMACIE PRINCIPALE
CỦA ÔNG
L. SOLIRÈNE
nhứt hạng bào-chế-sư
KẾ NGHIỆP CHO ÔNG G. RENOUX
ở ngang nhà thứ tây, Saigon

Tiệm thuốc nầy đứng bực nhứt đã lâu năm rồi và buôn bán lớn hơn các tiệm khác trong cõi Đông-dương.

Tiệm thuốc nầy được có tiếng là nhờ chuyên bán thuốc thượng hạng, nhức có một ông thầy bào-chế nhứt hạng, vẫn là cử-nhơn bác vật xuất thân, đừng xem sóc việc bào-chế thuốc một cách kỹ lưỡng, trúng theo toa của các quan thầy thuốc ra cho người ta; lại nhờ có người Tây và người Nam thầy đều tin cậy.

Tiệm thuốc nầy cứ do theo ý người bạn hàng mà bán thuốc hoặc trúng theo toa của quan thầy thuốc mà bào-chế, chớ chẳng hề khi nào làm sai, hay là lúc trong tiệm không có thứ thuốc người ta hỏi rồi khứng đem thứ thuốc khác mà đổi thế vào.

Tiệm thuốc chánh của ông L. SOLIRÈNE khuyên những bạn hàng :

Nên dùng thuốc của ông L. SOLIRÈNE là một người chủ tiệm rất ngay thẳng, chiều hiền đãi sĩ ;

Vì thuốc tinh tăn, mỗi lần thuốc bên tây gởi qua đều có thí nghiệm cho rõ tốt xấu, thiệt giả ;

Vì có bạn hàng đông đảo, nên bán mau hết, không có thuốc cũ ;

Vì có quan thầy bào-chế nhứt hạng, xem xét kỹ lưỡng cách bào-chế thuốc cho ý theo toa của quan thầy.

"HERCULE"

LA BICYCLETTE FRANÇAISE
LA PLUS RÉPUTÉE POUR
SON FINI ET SA QUALITÉ

AGENT GÉNÉRAL POUR L'INDO-CHINE
—ÉTABLISSEMENTS—
L. GAFFORT
32, 34, 36, RUE CATINAT
SAIGON

Những vì bào ở Lục tỉnh lâm ăn buôn bán chắc chắn, từ tế, muốn trữ mà bán sỉ, hãy đến lấy xe hiệu ALCYON và HERCULE thì hàng cũng hàng lắng ưng cho.

Hãy uống thứ thứ rượu
AMER HONORÉ
Là một thứ giải khát ngon thượng hạng
Của một mình hãng Denis frères có trữ mà thôi.

Tôi chỉ dùng có một thứ giấy NIL mà thôi giấy nầy là thứ giấy vấn thuốc điếu.
Tôi nhớt cho một mình hãng **Denis Frères** đại lý khắp cả Đông-dương.

Dầu đánh bóng hiệu MIROR là một thứ tốt hơn hết trong các vật chất để dùng giữ nước sáng và mới luôn luôn cho những đồ mình đồng hoặc loại kim là đồ theo phong thổ nhiệt trước trong xứ thường hay bị tên sét. DÙNG THỨ ĐỂN ẮT CHỊU LIỀN.

Bán lẻ trong các tiệm tạp-hóa và tiệm bán đồ đồng sắt tại Nam-kỳ và Trung-kỳ.

Bán sỉ : tại Hãng M. RSEIL LAISE D'OUTRE-MER.
Một mình trữ bán
Ở đàng Ohier — SAIGON

TỰ DO DIỄN ĐÀN

(Tribune libre)

Biện bạch đôi điều về bào « Nam-trung » và « Lục-tỉnh tân-văn » hiệp lại.

Theo thời đại nầy các nước bên Âu-châu, nước nào có nhiều hiệu báo chứng nào, thì nước ấy hay mở mang thêm chứng ấy.

Trong Nam-kỳ ta đây đã có nhiều ông nhơn khai sáng về đăng báo giới, song từ ấy những nay chưa dám xuất bản « Nhựt-báo ». Thứ thì nguyệt báo, thứ thì bán-nguyệt-báo hay là tuần báo mà thôi.

Muốn xuất « Nhựt báo », thì có một đều cần ích hơn hết là phải biết trông ba triệu đồng bạc ta đây có mấy phần người ra đọc báo.

Nếu phần ít ra đọc báo, còn ít, thì báo chẳng có giúp ích chi cho lắm và cũng khó bề cho liền vững đặng.

Từ ngày bên Âu-châu gây ra cuộc chiến tranh đến nay, thì trong Nam-trung ta phần nhiều, càng ngày càng ưa đọc báo; nhưng ngặt một đều là báo giới ta chưa mở rộng ra đặng.

Nay thấy hai hiệu báo : « Nam-trung báo và Lục-tỉnh tân-văn » hiệp lại đổi tên là Lục-tỉnh tân-văn) và đổi lại là nhựt-báo.

Thiệt là đáng khen cái ý kiến ông *Nguyễn-văn-Của* rất cao xa, lấy làm thích hiệp theo thời thế lắm.

Mới nghe qua thì rất buồn, vì chúng ta phải mất hết một hiệu báo Nam-trung; nhưng xét kỹ lại, nếu để nguyên hai hiệu báo là sổ nhiều, mỗi tuần xuất bản có 4 số mà thôi. Còn hiệp lại làm nhựt-báo, thì chúng ta mỗi ngày đều có một số.

Ấy có phải là mở báo ra rộng cho chúng ta đọc chăng !

Ở ai ôi ? Nếu có muốn mau nghe, lẹ thấy những đều quá khứ vi lai và việc ích lợi chung trong mỗi ngày, thì khá mau đọc lấy báo Lục-tỉnh tân-văn. Nếu phần đọc báo đông đông chừng nào, thì càng rất hữu ích chừng nấy, và giá báo tự nhiên sẽ hạ rẻ hơn nữa. Vậy thì sự ham đọc báo đây chẳng phải hữu ích riêng cho mình mà thôi, lại hữu ích chung cho đồng bang ta nữa ; vì số người đọc báo ít, thì giá báo tự nhiên phải mắt ; ít ai đọc, nhà soạn báo dám đủ thế lực cho bền vững đặng ?

Nếu nhà soạn báo không bền vững, thì có báo đâu cho chúng ta đọc !

Nhơn dịp nầy, tôi xin mừng tờ nhựt-báo Lục-tỉnh tân-văn và Nam-trung hiệp lại, bài thơ như sau nầy :

« Lục-tỉnh » « Nam-trung » hiệp lại rồi,
Mỗi ngày xuất bản một lần thôi.
Mở đường phang-hóa càng thêm vững.
Vạch nẻo văn-minh khỏi bội lôi.
Ông Của ra công ta chánh dân,
Thầy Mưu giúp sức gần cùng đôi.
Nam-kỳ từ đấy đa khai mở,
Tiếng đồn ngày sau biết mấy đời.

M. Lê-ngọc-Diệp, cựu thơ-ký-nghiệp-chủ (Cantho)

Các thứ dầu hôi của hãng Compagnie Franco-Asiatique des Pétroles thì nào cũng tốt. Thứ dầu hôi Con Cá (Le Pétrole Poisson) của hãng nầy cũng là dầu có tiếng trong toàn-cầu. Giá đã rẻ mà thấp lại được. Tôi-ni hãy đáng thử mà coi thì chắc sẽ vừa ý.

REFINED PETROLEUM
極清光火水
亞細亞公司
魚牌
FISH
GRAND
ASIATIC PETROLEUM COMPANY LIMITED

Trong Lục-Châu các tiệm thay mặt cho hãng Cie Franco-Asiatique des Pétroles đều có bán thứ dầu hôi nầy

TRI BỊNH YẾU PHÁP

(Conseils médicaux)

Cho vị muốn cho trong nhà có một thứ rượu mà dùng trong lúc đau rết, hoặc mình lạnh, ăn vô không động tiêu, thì hãy mua rượu Rhum pans là rượu thiệt hạ hỏa chánh, và lại rẻ hơn các thứ rượu rhum khác.

Hãy coi cho kỹ kẻo lầm thứ giả, hãy nài cho phải, cũ ve có dán nhãn trắng.

Có bán trong các tiệm hàng xén

DẦU MỎI
HIỆU
MAZOUT

Bấy lâu nay thường nghe anh em phàn nàng vì không có dầu mỏi chi hay là dầu chi đặng trừ cho tuyệt loài mối, nó phá hại nhà cửa, quần áo, tủ bàn, vân vân...

Vậy anh em hãy mua thứ dầu mỏi hiệu MAZOUT mà dùng thì chắc trừ được giống độc ác đó.

Các tiệm thay mặt cho hãng Cie Franco-Asiatique des Pétroles đều có bán thứ dầu mỏi hiệu MAZOUT

Nguyễn-văn-Búp

(THỢ KHẮC ĐỒNG)
et Propriétaire Saïd-Hôn à Binh-nhâm Lai-thiêu

Qua lần khắn hàng, Bombay và nhiều thứ đồ kiểu kim-thời, có kiểu cũ tốc muốn kết đính lại đúng như nơi vậy, rất tiện phải đo ni, bằng muốn vấn thì khỏi đo, còn muốn đây mỏng tầy ý muốn từ 8 tới 10 lớp thôi. Giá khiêm có 3 hạng : hạng nhứt 3 đồng, hạng nhì 2 đồng rưỡi, hạng ba 2 đồng. Qui ông mua sơ phí tôi chịu thì phải trên 2 khăn gởi contre-remboursement cùng trăm trước tiên cao 2 mối.

Kính cáo

Cáo Bạch

Trường Nguyễn-Xích-Hồng kính tỏ cùng Lục Châu qui ông qui bà biết rằng trường Huỳnh-công-Phát mới lập tại Cầu ông-Lanh (Saigon) chang phaiila trường nhánh của **Nguyễn-Xích-Hồng**. Xin chớ lầm.

Nay cáo bạch
Nguyễn-Xích-Hồng

Entrepôt de Cholon
IMPORTATION-COMMISSION
71, Bd Tông-đốc-Phương
BÁN SỈ *BÁN LẺ*

VẬT THỰC

Vất lụa
Đồ hộp — Rượu chác — Rượu ngon — Sữa NESTLÉ — Champagne DELBECK — Cognac RENAULT — Cognac CHOIZET có 120 năm.

ĐỒ TẠP CHẾ BÊN PARIS
Dầu thơm Coty — Đồ Nón, — Chemises — Bốp da — Dao bàn — Đồ hút — Đồ chưng phòng khách.

Hàng tôi cũng chịu ra công mà mua các thứ hàng hóa làm bên phương Tây và các xứ là theo ý chư vị đặt.

Dây thép đề tắc : Paul Hiệu-Cholon, Dây thép nói : 667.

Le Directeur : PAUL HIỆU.
Officier d'Artillerie Coloniale démobilisé
Croix de Guerre

Trần-minh-Tịnh
Commerçant à Vinhlong

Tiệm nầy thay mặt cho tiệm thuốc *Pharmacie centrale franco-annamite* của ông André Lê-văn-Minh, bán đủ các thứ thuốc Tây.

Bán hàng dầu sơ, lụa, giấy, guốc, nón Backy thiệt tốt hơn hết, savons Dyfoam nhuộm đủ các thứ màu, xe máy hiệu *Lonvet* hãng Thuận Hoà hiệu Hercule, đồ phụ tùng vỏ ruột xe máy đủ các hiệu, sách vở, mực viết, cho học trò đúng thơ, tuồng, truyện quốc ngữ, giá bán rẻ hơn các nơi, cũi xin qui vị thạnh tình huệ cố

Liệt-vị hãy mua thứ dầu hôi hiệu Mũ Neo (Le Pétrole Ancre) của hãng Compagnie Franco-Asiatique des Pétroles mà dùng. Dầu nầy thắp lửa đỏ sáng sước mà không độc, khô. Thiệt là thứ dầu tốt nhứt hàng trong Hoàng cầu.

Trong Lục-Châu các tiệm thay mặt cho hãng Compagnie Franco-Asiatique des Pétroles *đều có bán thứ dầu hôi nầy.*

Trong Lục-Tỉnh anh em muốn hỏi thăm đều chi, xin viết thơ cho hãng Cie Franco-Asiatique des Pétroles ở Saigon đường d'Adran, số 4. Ông chủ hãng sẽ hồi đáp liền.

Ai mau mắn
mua được giày đã lót lại rồi

Tại hãng ông *A. Richaud*, kế nghiệp hãng *Tournier et Công-ti*, đường Catinat Saigon.

Có bán các thứ giày lượng hàng tốt như thứ EVEIL CAM — AU COQ mà một đôi có bố quan (francs).

Sông lâu nhờ rượu
(Longévité grâce à une liqueur)

Hiện bây giờ bên nước Thái-lý có một vị Điền chủ đã người 80 mà hãn còn sức lực mạnh mẽ cũng người có tuổi, ở đương chiều hôm, ăn nói vẫn sang, cả ngày ở ngoài trại ngoài đồng coi tôi-tớ làm công chuyện.

Ngày qua có một người đi thăm ông, hỏi thử cách biết tại điền ông mà giữ sức lực mạnh mẽ cũng vậy lực không phải hao, vậy? Ông gia đáp lại rằng : Có chi lạ đó chỉ hồi đó đây xa trước khi bắt đầu lấy sống một ly nhỏ rượu Quina-Gentiane hiệu Mazet là một thứ rượu bổ trong xanh hết lắm.

Người khách nghe nói, cũng có làng một việc trường thọ nơi ông, liền xế nhà uống rượu Quina-Gentiane mà đồng nhứt hiệu. Thiết hay nghe nói cũng có đa tham uống, cũng bền rã nhau đi mua rượu ấy đem về mà uống hết quanh năm.

Có bán trong các tiệm hàng xén (épiceries)

TIỆM ANNAM
Đóng giầy và may y phục Tangsa
Lê-văn-Bền, *Kế-nghiệp*
cho nhà PHÚ-TOÀN
17-19, Rue Amiral Courbet
(Halles Centrales)
SAIGON

ĐỀN LỬA *đốt có mấn sống,*
hiệu BEST *và* WIZARD.
Ít tốn dầu.
Không hôi hám,
Sáng trắng ngời.
Không hay nghẹt,
Dễ dùng.
BÊ
Nơi Nam-kỳ có một mình tiệm
THÁI-QUANG NGHIỆM
84 đường Espagne Saigon
Có trữ, hai hiệu đó và hôi.

Trần-văn-Trí
76 rue d'Alsace-Lorraine 76. Tiệm sửa đồ SAIGON

Bán sỉ và bán lẻ đồ phụ tùng xe máy và xe kéo. Bán xe máy và xe kéo. Có đồng đồ xe kéo cho mướn cùng là xe nhỏ.

Người chủ tiệm nầy đã có làm lâu trong hàng người Langsa một lớp tiệm cho nên đồng xe kéo chắc chắn và kỹ hơn làm mà lại bán giá rẻ hơn mấy hàng khác.

Lời rao
Cho mấy chủ xe kéo cho mướn

Nên dùng thứ Con sư pneus C.G.M cho xe mình.

Vỏ enveloppes hạng nhứt, một cặp 12$50.
Ruột (chambres air) 3$ 50.
Bán tại Hãng nầy Cao sư, ở đường Doumont Saigon.

Hồ-văn ân-quán
IMPRIMERIE HỒ-VĂN
(Lithographie et Librairie)
SAÐÉC VI.L.E

In bổ sổ, cung-thỉ, thủ thiếp, vẽ hình, in hình nói tắt là mỗi gì cũng in đặng.

Có bán đủ đồ Văn-phòng và đủ đồ cho học sinh đùng có sổ sách và thư thông truyền, có bán các thứ nhựt trình quốc-ngữ Saigon.

Có làm con dấu đồng và mũ thung (Caoutchouc). Công chuyên làm rất kỹ và mau — Giá bằng Saigon.

Xin đồng bào chiếu cố.

Nay kính.
HỒ-VĂN-LANG : Directeur.

Thiệt khéo hạng nhứt
TIỆM-HÓA-CHƠN-DUNG
NGUYỄN-ĐỨC-NHUẬN
Số 78 Boulevard Paul Bert Saigon.

Thợ vẽ tiệm nầy đã có bằng cấp tốt nghiệp nơi trường xảo-nghệ, và được 3 cái bằng cấp đấu xảo Hànội. Hình vẽ thiệt tinh xảo và để trăm năm không phai.

Chư qui vị muốn vẽ xin viết thơ hỏi, tiệm nầy sẽ gởi cho một tờ cáo bạch có biên rõ thước tấc giá cả và cắt nghĩa phân minh.

Cáo thị

Hội Vinhlong Thương nghệ công-ty, kính cho đồng-bang hay rằng chiếc tàu « Phan-Nhựt » của hội đưa lộ hành và chở hàng hóa, từ Saigon đi Nam-vang và ghé Mytho, Vinhlong, Sadec, Bắt sét, Cái-tàu thượng, Cao-lãnh, Châu-đốc, Hồngngự, Tân châu, Vinh-xương, Vĩnh lợi, và Banam.

Tàu rộng và lớn chia ra làm ba hạng. Xin đồng-bang chiếu cố đặng giúp nhau cho nên việc.

Tại Saigon đi mỗi ngày thứ tư tám giờ tối.

Tại Nam-vang đi mỗi ngày chúa nhựt bảy giờ sớm mai.

SOCIÉTÉ INDOCHINOISE DE TRANSPORTS

Tại sao mà xe hiệu FORD *thiên hạ dùng nhiều hơn hết ?*
Tại nó rẻ hơn
Nó ít tốn hơn và
Gọn gàn nữa

Hơn 400 cái xe FORD *chạy trong Đông-Pháp rồi*

Giá xe 5 chỗ ngồi..... 2.300$
Giá xe Camion 1 tấn..... 2.200

NÊN ĐẾN MÀ COI RÒI CHẠY THỬ TẠI : **Société Indochinoise de Transports**
4 rue Filippini, SAIGON
Đại biểu

Có bán Caosu MICHELIN

Rượu mạnh hiệu DEJEAN đã thơm mà lại ngọt làm cho những tay thạo rượu đều thảy khen ngợi
Chỉ một mình hãng **Denis frères** *có trữ mà thôi*

PHARMACIE · PRINCIPALE

Tiệm thuốc Tây nầy dọn dẹp theo cách Văn-minh và lớn hơn hết trong Đông-Pháp nầy, lập ra từ năm 1856

Hỏi trước của ông HOL É và RENOUX nay ông SOLIRÈNE nhứt hạng bào-chế sư kế nghiệp

Ở Saigon, ngang nhà hát tây. Bán đủ thứ thuốc tây, tốt thượng hạng và giá lại rẻ. Lục-châu chư quân tử cần dùng thuốc tây xin hãy viết thơ cho tiệm thuốc nầy mà mua, thì sẽ được vừa lòng.

Cuốn DƯỢC-TÁNH LƯỢC BIÊN đã xuất bản rồi, ai muốn xin, thì viết thơ cho ông L. SOLIRÈNE, ngài sẽ gởi cho không

Tiệm đóng xe

Sửa xe và bán đủ đồ phụ tùng

Đường LUBO MÔN bài 99 và 101

BÀT-HỘ Saigon

TRẦN-VĂN HIỆP chủ tiệm

Kính cùng Lục-tỉnh quí khách đặng rõ: Tiệm tôi có đóng thêm xe như kiểu xe mui, xe hai bánh, xe kiểu, xe lớn, xe bố cùng có đóng thêm xe ngựa kéo hai bánh, xe xe thiếu khéo, bền chắc, mà giá cả phải chăng có bán các thứ xe cũ cũng hai chiếc chưa đóng kiểu đến xe đã hiệu, bán xe máy, bánh xe, giá rẻ hơn cây chỉ tại, cùng bán thêm đồng hồ, kiếng đeo mắt đồ hiệu đã đến, xe đạp và máy móc, bán đồ tây mới khéo và lắm, có bán yên ngồi, chuông đạp hai tiếng.

Cái xin quí khách nhớ cho đến tiệm tôi mua đồ mà thì sẽ được giá cả phải chăng mà giúp lẫn nghề thợ cũ cùng đồng nhau đi thiếu mua giúp lẫn nghề thợ cũ cùng đồng nhau đi thiếu.

Cũng chư quí khách đến mua hãy hỏi thăm mình chủ cũng sẽ quí khách lòng bền đặng.

Lời rao

Cho mấy ông thợ chụp hình, dầu thiện nghề dầu ham chơi

Tại hãng PHOTO-STUDIO, 136-138 đường Catinat, có bán đủ thứ máy chụp hình hiệu nào cũng có tính theo giá hèn Tây như hiệu Kodak — Richard — Gaumont — Demaria — Monobloc v. v...

Cũng có đủ đồ phụ tùng hết thảy về nghề chụp hình và nghề vẽ của (Peinture) bán sẵn lẫn cũng được.

Có khuôn để lồng hình chạm khéo lắm, thứ nào cũng có nhiều bộ hình khác, chưa hết lắm.

Có chụp hình cho giấy thông hành nhân.

Có bán kiểu, giấy, đồ thuốc sang hình.

Giấy Bromure 12 brilant contraste từ hộp 100 tờ, lớn 13 x 18 thì $ 23 còn hộp 500 tờ thì 22$ 00.

Có kiểu để làm hình mấy xứ nóng nực.

Tại hàng Photo-Studio 136-138 Catinat Saigon.

Nguyễn-chí-Hòa

83 Rue Catinat, SAIGON

ĐỒNG GIÀY hàng DÀ bền tây hết.

Làm NÓN CASQUES hàng NỈ CHÀI (LIÈGE) và CÂY MÔP kiểu rất sinh đẹp.

BÁN SỈ rất nhiều mấy món kể ra sau nầy: GIÀY TÂY-NÓN CASQUES, GIÀY HA DÀ LÁNG, ĐỒ HA LÁNG, GHẾ XÍCH-ĐU THONETS, KHÁC đủ kiểu CÒN DẦU dông và chạm MÔ BÀ DÀ. CÓ CATALOGUE (SÁCH MẪU) gởi đi lãng qui khách.

Xin CHƯ-TÔN chiếu cố tôi rất cám ơn. BÁN SỈ giá thiệt rẻ.

NGUYỄN-CHÍ-HÒA, kính mời.

Nam-Việt Khách-lâu

HÔTEL D'ANNAM

N° 30 Bd Charner và Caroberti-Saigon

HUỲNH HUỆ-KỲ CHỦ TIỆM

Kính cùng quí khách rõ: kể từ 1er Juillet 1920 tôi mới đơn một tiệm ngủ hiệu là Hôtel d'Annam (Nam-việt Khách-lâu) cũng có dọn phòng ở được đặt rất cẩn điện cho quí khách.

HÃNG

ông P. Ribeyrolleset Cie

10, Place du Chaloon d'eau, Saigon

số 10 gần giếng nước Saigon

Có hãm máy xay lúa và đồ phụ tùng cho máy.

Thay mặt cho hãng Ông F. H. SCHULE.

Có thợ rập máy giỏi ở tại hãng.

MÁY TOT CHÁC. — Ai muốn sắp đặt thứ nào, thì chỉ giùm không ăn tiền công.

Văn đàn

(Partie littéraire)

Phụng hoa Võ-văn-Minh nguyên vận.

Đêm thanh lồng đèng nầy lời tỉnh,
Cảm thấy ơn người biết đến Đình.
Chơi hoa chọ mật liệu xanh xanh.
Ý mình trả quả riêng say mình,
Tùng bước giang hồ khó nhẩy quanh.
Cá vui kẻ lại vui quê mình.
Thanh hàm với người tri nhơn anh.

Bằng-Đình Hồn.

Mừng ông Lê-minh-Thiệp (Vinhlong) và ông Lê-văn-Thơm (Vungliêm) đều vinh thăng trí huyện hàm.

Lời quê điểu chúc kính mừng ông.
Trẻ huyện hàm quan sắc đã phong.
Giá trị sáu chín cầm nồi tiếng,
Hoa đào trăm dặm lá xen bông.
Thăng ngày hăng gắt nam giềng trong,
Khuya sớm riêng lo một chữ công.
Nay đã an nhàn vui chí cả,
Vui thăm vẹn vẻ với non sông.

Lục-Tỉnh Tân-Văn.

Hòa nguyên vận bài thi
của M. Võ-văn-Minh

Trí kỳ gặp đấy vì ngọc lành,
Bấy lâu danh nổi tiếng tường-Đình.
Nghề văn nghiệp thành đôi tay trắng,
Bượu kỳ thi thôn cập mắt xanh.
Đã đặt xét xem đều phải quấy,
Bưa chưa lần lựa khác co quanh.
Hồ Kim sum hiệp vầy hàng hỏi,
Một tiếc chuông cùng đến tin-cảnh.

Linh-xuyên: *Hồ-hải-Đường.*

Phụ nữ diễn đàn

(Féminisme)

Đồng thinh tương ứng

Độ mấy hôm, được đọc nhiều số Lục-Tỉnh-Tân-Văn. Thấy số 972, ông N. T. Châu thuật chuyện chú Bombay lục xét trong thơ thăm thế của cô nào đó v...., v...., kế mợ lại tiếp luôn số 975, xem mới mục Phụ-nữ diễn đàn, thấy chị Trần-thị-Đào đề bài « Một người lầm xấu cả bầu mang nhục » nữa. Đọc suốt cả bài, thiếp càng nổ nức, hỏi hả nói điều, mong rằng: Đồng thinh tương ứng, lẽ hằng xin chị em biết cho.

Chị Trần-thị-Đào khuyên hàng phụ nữ ta đừng thêm vào tiệm chú Bombay mà mua đồ nữa, thật quí hóa thay cho lời chị Trần-thị-Đào! Thiếp kính phục chị Trần-thị-Đào, không biết chỉ cho xứng, nên mượn mục « Phụ nữ diễn đàn, của tờ báo nầy, hầu tỏ sự kính phục chị Trần-thị-Đào, và xin ông chủ-bút hãy đăng cho chị em thiếp càng nhau khêu ngòi đèn hòm đề hàng nữ tìm của chị em thiếp trông vào, họa may có được lên con đường tấn-hóa chăng?

Chị Trần-thị-Đào ơi, chị bảo rứa thật là đường đàng lắm! mà thiếp tưởng cũng con chỗ không ích, là bởi chị em mình không tội lui, thì cũng hàng bu-mi nam-tử thiếu chi, hà phải, chú Bombay vì một bọn ta mà đã bại sao? Ấy đó, thiếp tưởng chị em mình cũng nên đồng lòng hô nhau khuyên chồng, bảo con (trai) đừng tới lui với nó, con chị em mình cũng vậy thì hà lại không sánh đặng với lúc Tuyết-giao chệc đó sao!

Mademoiselle LÊ-THỊ-TÂM.
à Cap-gira.

IMPRIMERIE DE L'UNION

NGUYỄN-VĂN-CỦA

157, Rue Catinat, 157, — SAIGON

Bản đủ các thứ giấy, viết mực, bao thơ, ngòi viết, thước gạch, viết chì đen, đỏ, xanh, keo, bình mực, giá viết, dao cạo chữ, keo, gomme, chuông kêu bồi. Có in đủ các thứ sách, thơ, tuồng, truyện bằng chữ langsa, quốc ngữ và chữ Tàu. Hoặc lục châu chư Quân tử muốn in số bộ, các lời rao bán các thứ danh thiếp, thơ, truyện, thiếp tang, thiếp đám cưới vân, vân chúng thì sẵn lòng hoan nghênh và cảm tạ.

Có in danh thiếp có bông hoa nhiều mẫu đẹp xinh đẹp. (Cartes des visite à fleurs.)

Có bán đủ thứ tràng hoa (Couronnes mortuaires) bằng sành và bằng cườm.

Các viên quan khi được thưởng mấy-đay (Médailles) thì xin đến tại *Imprimerie de l'Union* hay là viết thư mà mua đủ thứ mấy-đay Croix de la Légion d'honneur. — Palmes académiques. — Mérite agricole. — Ordre Royal du Cambodge. — Ordre Impérial du Dragon d'Annam. — Palmes du Muni Sara phon. — Médailles de Sisowath 1er Cambodge.

Chống tôi

cưng tôi biết chừng nào

Bữa nọ chồng tôi đi làm việc nhà, tôi dưng mâm cơm ngang mày. Chồng tôi ăn và nói với tôi rằng: « Mình ơi! Bữa nay tôi ăn cơm ngon quá! »

Tôi mừng tôi nói với chồng tôi rằng: nhờ tôi mua cuốn sách dạy phép nấu ăn trong gia-đình của cô **Diệp-nhược-Lang** *bán tại nhà m ông Nguyễn-văn-Của, tôi bảo đầu bếp tôi cứ theo phép đó mà nấu nướng. Từ ấy đến nay chồng tôi ăn cơm được nhiều, tinh-thần khoẻ-khoắn. Nên chi chồng tôi cưng tôi biết chừng nào!*

Xin chiếu cố

Đời thạnh trị thái bình, thì con người sanh sáng ra càng đông đảo hơn khi trước bội phần, bởi vậy tôi dòm thấy mỗi khi Saigon có bày chơi hội, hoặc là cuộc chỉ v.v. thì tôi nghiệp cho qui-khách ở lục-châu lên Saigon chơi, mà chẳng đủ khách-sạn nghỉ ngơi, lẫm sự vui thanh ra buồn. Bởi vậy chúng tôi mới lập ra một tiệm ngủ hiệu *Nam-trung Khách-sạng* tại đường Nemesis N° 101-103 gần bên góc tiệm cầm-đồ Saigon, phòng ở từ phía theo mặt đường đi, tông rất mát mẻ từ bề vai yên tịnh, lại gần bác mối đường xe lửa Cholon đường giữa đường mé sông, và xe Biên-hòa, xe Mytho, rất tiện cho qui-khách, khi lên xuống.

Cái xin qui khách tưởng tình đồng-bang giúp cho chúng tôi bền vững, thì ơn ấy ghi tạc hằng ngày.

Quản-Lý.

HIỆP et THẮNG.

Dầu hôi hiệu cái Mão

Dầu hôi hiệu Cái Mão (Le Pétrole Couronne) cũng đầu của hãng Compagnie Franco-Asiatique des Pétroles. Bán rẻ thấp đợm lắm. Hễ dùng dầu hôi thì chẳng nên quên hiệu Cái Mão. Phải tìm cho đặng hiệu Cái Mão mà mua, thì mới đặng dầu thiệt tốt.

CROWN OIL LANGKAT

Trong Lục-Châu các tiệm thay mặt cho hãng

Compagnie Franco-Asiatique des Pétroles

đều có bán thứ dầu hôi nầy

Trong Lục-Tỉnh anh em muốn hỏi thăm đầu chỉ, xin viết thơ cho Cie Franco-Asiatique des Pétroles ở Saigon đường d'Adran, số 4. Chủ hãng sẽ hồi ám lập tức.

HÃNG

Établissements Industriels

DE SAIGON

Ở đường Mac-Mahon, môn bài 25 và 27

Mới được bên Huê-Kỳ gởi lại một kiểu xe hơi mới, tốt lắm, chỗ được 15 người không nặng.

Giá rẻ lắm.

Hãy đến mà coi.

Lục châu chư qui vị muốn hỏi đều chi xin viết thơ cho hãng mình bài 25 và 27 đường Mac-Mahon, gần đường xe lửa.

Ai muốn mua sỉ (*en gros*) các hàng lụa Bắc-kỳ (*Soieries du Tonkin*)???

Nhứt: Lãnh rộng trơn, hồng lãnh hẹp, địa mình bằng, mình quế, xiên hồng đơn bà lông tiên, bông hột mè, tượt lông, xiên trắng7 khỉ, sa trơn, sa bông, lụa các thứ, nhiều, mình gỗ x. v, màu mang, hồng phấn, lá cây, đen, trắng hột mè.

Nên viết thơ tức thì cho tiệm MAISON TONKINOISE ĐỒNG-THỊNH, Rue de la Soie n° 4 à HANOI, mà mua.

Tiệm ấy mới chế ra thứ lãnh 1 cây 2 áo đủ mọi màu sắc và chắc lắm, khẩu tua bằng nhiều mình gỏ và giả thonet, ghế chao (fauteuil-chair) bằng mây khác mà xin đặng kiểm lời nhiều.

Buôn bán thiệt thà và đã tính giá riêng cho ba cho mấy nhà mua sỉ đặng kiếm lời nhiều.

Viết thơ lấy kiểu (échantillon) cũng đặng, hay là muốn khỏi mất thì giờ, viết thơ hỏi hàng cũng vậy, vì đã có giá riêng tính cho bạn hàng (clients) chẳng hề tính mắc hơn giờ.

Gởi contre-remboursement, song gởi một phần liền trước hay là gởi trả đủ trọn thì, sẽ đặng trừ 2% về cái phần tiền đã trả trước đó. (Toute avance de fonds sera droit à une remise de 2%).

Gởi mandat trước xin đề như dưới đây:

Madame LƯƠNG-NGỌC-HÂN, 4 Rue de la Soie à Hanoi.

PHAN-HAM

Thợ làm yên-ngựa Song-mã và Độc-mã

Khoa-chang, Khoa-do

Hanoi — 5, Rue Jules Ferry, 5 — Hanoi

Chúng tôi kính trình chư qui-khách biết rằng: Bổn-hiệu làm các thứ Yên-ngựa, đồ Song-mã, Độc-mã, Hương Vali và các thứ đồ đóng đi đường lâm hàng da bền Tây da Hồng-kông thật tốt. Làm rất kỹ-lưỡng giá bán phải chăng. Các qui-khách có lòng chiếu cố muốn dùng thứ gì hay kiểu mẫu nào xin gởi thư cho Bổn-hiệu xin tiện kỳ tìm lực làm được như ý của qui-khách sử dụng.

Nếu mua buôn nhiều thì bổn-hiệu sẽ tính giá riêng.

Bổn hiệu có mở hiệu thợ may Tây, Annam nữa.

LA PLUS VASTE ET LA MIEUX ORGANISÉE DE L'INDOCHINE

PANSEMENTS — LABORATOIRE — SPECIALITÉS — L. SOLIRENE — PRODUITS CHIMIQUES — PHARMACIE PRINCIPALE — PHOTOGRAPHIE — DROGUERIE — FONDÉE en 1865 — HERBORISTERIE — PARFUMERIE — SAIGON — ACCESSOIRES — BANDAGES

MAISON DE PREMIER ORDRE

CHUYỆN ARAP

(Tiếp theo)

Đãi một đêm đó, qua sáng ngày sau Chàng A-bữu nói với người khách rằng: chiều hôm qua, tôi mới gặp khách thì tôi đã nói trước cái cách tôi đãi rồi, nên nay qui khách đi đâu thì tôi cũng vui tiền cho qui khách đi lối nơi vẻ lối chốn, xin qui khách chớ có sắc tôi xấu lòng mà nói trước rằng từ đây tôi cùng qui khách không có ăn nống chung tiệc nữa, và chẳng không thấy mặt nhau nữa, hoặc tại chốn nầy hoặc tại chốn khác.

Chàng A-bữu giữ chặc cái ý quyết định của chàng, hễ khách chiều bữa trước rước vào thì sáng bữa sau đưa ra, và chẳng hề nói chuyện tới nữa. Như có gặp lại hoặc ngoài đường, hoặc trong tiệm, thì chàng làm bộ không thấy, và làm phương thế mà tránh cho người ấy không tới được một bên chàng mà chuyện vãn, ngăn là hề đãi một đêm rồi thì thôi, chẳng khách như thế đó được một ít lâu, buổi chiều nọ, chàng cũng ngồi nơi dãn cầu mà đón rước khách, thì gặp đức vua Hồ-luông Ân-thất-xích, giả đang thường dân đi ngang qua, chàng tưởng là người thường dân, không để là vua.

Nguyên vua nầy có nhiều ông quan minh chánh phò tá. Những việc quan khuất cũng thường tra minh ra được. Tuy có nhiều ông quan thì tính như vậy lo về việc nước, vua cũng muốn thấu đáo nhơn tình, đặng phân xử cho lẽ dân khỏi bị đều oan khuất. Vì vậy, nên vua thường hay giả dạng thường dân, đi khắp trong thành Bác-dat. Mỗi tháng vua đi một lần, khi thì đi đâu trên, khi lại đi xóm dưới, mà dòm hành việc động tịnh trong lẽ dân. Bữa ấy, nhằm ngày đầu tháng, vua giả là người buôn bán ở thành Mút-xang, đặt ghe phía bến kia cầu, lên bờ đi với một tên thân-bộc mạnh dạn và chẳng vô lắm.

Vua tuy thay hình đổi dạng ra là người buôn bán, mà cái diện mạo coi khác hơn người thường, nghi biểu tưởng là người buôn bán mà thôi, nên đường ngồi bên đường đây bước lại gần, chào hỏi rồi nói rằng: thưa qui-khách, tôi chào qui-khách mới tới thành nầy, xin qui-khách dời gót tôi thành nhà tôi nghỉ một đêm cho khỏe mệt vì đường xa mà tới. Chàng A-bữu hỏi sự khách nghỉ không tới nhà mình, nên chàng thuật sơ việc của chàng và cái ý của chàng định từ rày rước đãi một người một lần mà thôi, mà là người xứ lạ tới, chớ không đãi người Bác-dat nữa.

Vua nghe chàng nói việc chàng thì chẳng lấy làm ký cho chàng, nên muốn biết rõ ràng hơn nữa. Vua giả dạng là người buôn bán, tố ý rất vui mằng mà đặng chàng không bỏ bụng, tiếp rước đãi đằng như vậy.

Chàng A-bữu không để biết rằng người khách ấy hàng phẩm cao hơn chàng nhiều lắm, nên chàng đãi là bực ngang vai với chàng. Chàng nầm tay dắc về nhà, vô trong một căn phòng chưng đọn xinh đẹp lắm, rồi chỉ chỗ mà mời vua ngồi trên tấm *zô-pha*. Tiệc bèo đọn ra. Bà mẹ của A-bữu nấu ăn khéo lắm, nấu ba món: món giữa thì là một con gà thiến với bốn con gà gió, còn hai bên thì hai đĩa, đĩa bên nầy, ngỗng quay, đĩa bên kia, bồ-câu nấu ra-gu. Không có chi khác hơn nữa hết, mà ba món đó ăn ngon lắm, vì nấu khéo, đã nấu đủ hết và con thịt đã tơ lại mập.

Chàng A-bữu ngồi ngó mặt vua mà ăn với vua, ai thích món nào hơn thì ăn món nấy nhiều, cứ ăn, không nói rằng chi hết, cũng không uống rượu, ấy là cái tục xứ đó là vậy. Chừng ăn no rồi, tên thân-bộc của vua bưng nước lại rửa tay. Mẹ của A-bữu lo đã trám miệng bằng nhiều thứ trái cây theo mùa đó, như nho, lê, xa-lý, hạnh đào, v. v. và nhiều trái khô như hạnh nhân, trái noa, v. v. Ăn tới trời tối thì thập đèn lập lên sáng suốt đị thường. Chàng A-bữu dịch thân lấy ra những chén và ve rượu, còn mẹ chàng thì lo cho tên thân-bộc ăn.

Khi vua và A-bữu ngồi vào bàn lại, thì chàng A-bữu, trước khi ăn trái cây, lấy một cái chén, rót rượu ra, cầm nơi tay mà nói rằng: nầy quí-khách, qui-khách cũng biết rằng con gà chẳng hề khi nào uống mà không kêu mấy con gà mái lại uống với nó. Vậy thì tôi mời qui-khách hãy uống với tôi, nào! Tôi không rỏ ý qui-khách tưởng làm sao, mà tôi tưởng rằng người mà không ưa rượu và muốn làm mặt thánh hiền thì không chịu làm như vậy. Ôi, cái thứ người đó thì dẹp họ lại một bên với cái tánh tình tối tăm buồn bã của họ, còn chúng ta đây, chúng ta hãy kiếm đều làm cho vui lòng chúng ta, mà cái sự vui là ở trong chén nầy, hễ uống cạn chén thì cái vui cũng theo mà qua bên miệng.

A-bữu nói dứt lời, kề chén vào miệng mình mà uống, vua nói rằng: lời nói ấy rất hiệp ý tôi, và nói và lấy cái chén để phía bên mình mà đưa ra, rồi nói tiếp rằng: vậy mới phải là trang thức thời vụ chớ. Tôi phục ngài lời nói ấy và sự vui ấy, mà tôi cũng chớ ngài rót trăng cái chén của tôi.

Chàng A-bữu để chén mình xuống, lấy ve kề rót đầy chén của vua rồi nói: qui-khách nhậu đi, nhậu rồi mới thấy là khoái.

Vua cười, nói dứt lời, kề chén vào miệng mình mà uống, vua nói rằng: hầu bữu nói: người như qui-khách, hễ ngó xăng qua thì biết liền là người đã từng trải việc đời và đã nếm đủ cách ăn chơi. Nếu nhà tôi may mắng được qui-khách là khách đến ăn uống thì vui vẻ biết bao nhiêu. vì qui-khách là người khác hơn bực thường, đã biết ăn chơi, lại vui vẻ nữa. Đêm nay tôi mừng lòng hiết mấy mà rước đặng qui-khách đến làm cho vui vẻ chốn nầy.

Tánh vua cũng hay pha lửng cầu vui, lại gặp A-bữu hạp ý, nghe A-bữu nói như vậy thì lấy làm vui vẻ lắm, nên uống rượu rất nhiều. Không chờ chủ rót, cứ dựa chén ra chấm thêm hoài. Chuyện vãng nhau mới hỏi, vua lại hỏi lần qua việc gia đạo, vua hỏi A-bữu tên gì, làm ăn nghề gì, và cách ăn ở đời sướng cực làm sao? — Chàng đáp rằng: thưa qui-khách, tôi tên là A-bữu hôt-sanh, cha tôi nay đã quá vãng rồi, trước vốn là một người buôn bán, không giàu hơn ai, mà cũng là một bực đã ăn sung sướng tại thành Bắc-dat. Khi cha tôi qua vãng, để lại một cái gia tài cho tôi, gìn giữ mà ăn trọn đời tôi cũng không hết.

(Sau sẽ tiếp theo)

SAIGON — IMP. DE L'UNION

L'Administrateur Gérant: NGUYỄN-VĂN-CỦA

Certifié le tirage à trois mille quarante 3040

Saigon, le 20/10/1921